

Contributors

Svenska läkaresällskapet.
Sonden, C. U.

Publication/Creation

Stockholm : B.M. Bredberg, 1841.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/je7m2hdr>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

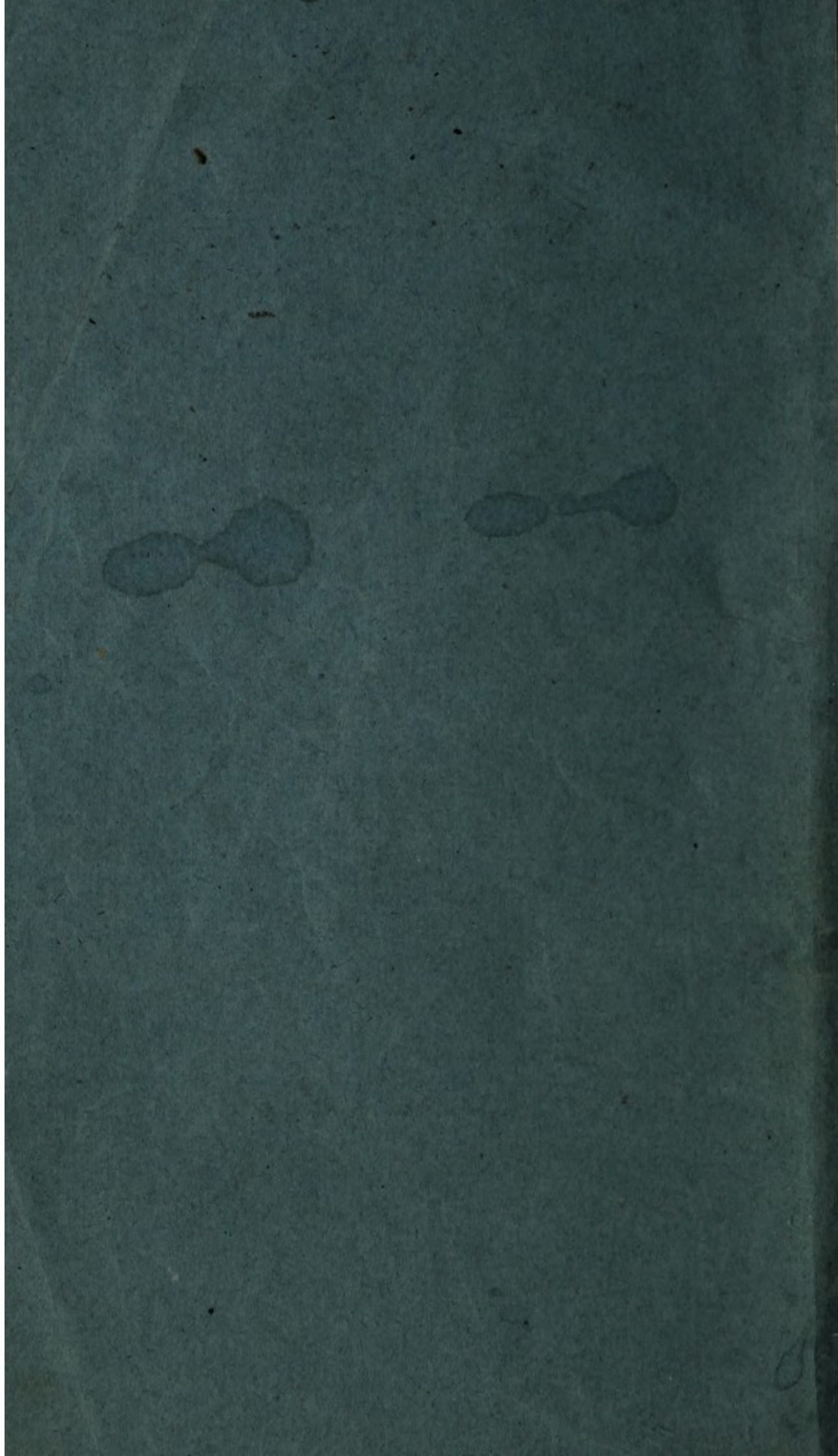

5050

contains

Åkerman's article

pp 84 &c

ÅRSBERÄTTELSE

OM

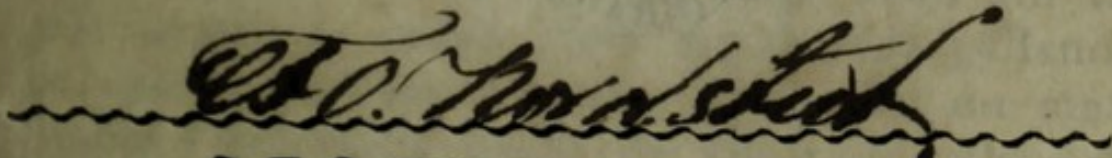
SVENSKA LÄKARE-SÄLLSKAPETS

ARBETEN.

Lemnåd den 6 October 1840

af

C. U. SONDEN,
Sällskapets Secreterare.

STOCKHOLM, 1841.

TRYCKT HOS B. M. EREDBERG.

ÅRSBERÄTTELSE

OM

SVENSKA LÄKARE-SÄLLSKAPETS

ARBETEN

Utgivet af Ö. U. SÖNDEH.

af

O. U. SÖNDEH.

Medlem af Svenska Läkare-Sällskapet

303950

Handwritten signature

2000000000

TRYCKET HOS E. M. BRIDGEMAN

Man har redan längesedan anmärkt, att Årsberättelserna, såsom de hittills blifvit redigerade, icke motsvarade sin titel "Årsberättelse om Svenska Läkare-Sällskapets Arbeten;" då de till drygaste delen innehöllo utländsk litteratur, jemväl sådant, som aldrig i Sällskapets sammankomster förekommit. Man har således lemnat mycket mer, än som titeln lofvar; och man har hittills haft goda skäl att vidblifva detta bruk, så länge vår medicinska litteratur i allmänhet var ganska fattig, och journal-litteratur stundom funnits, stundom alldeles saknats; hvadan Årsberättelserna för många varit det enda medlet, att i någon mån kunna följa med vetenskapens framsteg. Sedan omständigheterna emedlertid i åtskilliga afseenden förändrats, har Sällskapet trott sig kunna och böra vidtaga en sådan förändring af Årsberättelsens redaction, att den skulle komma att innehålla hvarken mer eller mindre, än det som förekommit vid Sällskapets sammankomster. Behofvet att följa med sin tid har nemligen redan gjort sig så vida gällande, att på de förnämsta orter inom riket nu mera finnas åtminstone några de vigtigaste utländska medicinska Journalerna och Tidskrifterna. Vi hafva ock sjelfva sedan 10 år tillbaka städse

haft en Medicinsk Tidskrift, och man bör väl förmoda, att en sådan, oaktadt en knapp afsättning, skall framgent kunna fortfara, alldenstund den, jemte Årsberättelserna och Sällskapets Handlingar, för en del Läkare i de aflägsna landsorterna torde ännu förblifva det enda sambandet med den lärda verlden. Men å en annan sida är ock påtagligt, att de medicinska vetenskaperna nu göra så stora och hastiga framsteg, eller åtminstone svälla så på bredden, att det går öfver en mans förmåga att afgifva en tillfredsställande Årsberättelse. Vi se detta på de försök, som i Tyskland blifvit gjorde, t. ex. af *Blueff* och *Sachse*. Deras arbeten, så förtjenstfulla de än i visst afseende må vara, äro dock föga annat än ett Register, som väl kan tjena till ledning och anvisning för den, som söker upplysning, men på intet sätt sjelfva kunna tillfredsställa vettbegärets fordringar. Slutligen finnas flere lättbegripliga orsaker, hvarföre man hos oss måste alldeles slå ur hågen hvarje försök att åstadkomma en "fullständig Årsberättelse om de medicinska vetenskapernas framsteg." Detta har väl icke varit uttaladt såsom vår Årsberättelses syfte, men dess form har dock röjt anspråk på något dylikt. Och likväl blef denna Årsberättelse hvarken en allmän redogörelse för vetenskapens framsteg, hvilket den icke kunde, ej heller en enskilt Berättelse om Svenska Läkare-Sällskapets Arbeten, hvilket den borde. Det är till denna sednare bestämmelse Sällskapet velat återföra den berättelse, som det åligger dess Secreterare att årligen afgifva. Således förekom-

ma i den berättelse, jag nu går att lemna, inga andra ämnen än de, som varit föremål för Sällskapets sysselsättningar. Det ligger dock i sakens natur, att, då det mesta till vetenskapens förkofran sker utom landet, utländska arbeten, rön och upptäckter som oftast varit föremål för Sällskapets uppmärksamhet, och måste således äfven här vidröras. Emedlertid får berättelsen nu och hädanefter en förändrad form. Längre afhandlingar sparas för Handlingarna eller Tidskriften, så att Årsberättelsen blott kommer att innehålla en anmälan, eller kortliga innehållet deraf; och blifver således helt och hållet hvad titeln innebär, en *berättelse* om Sällskapets arbeten, ej ett magasin för Sällskapets eller andras arbeten. Man måste medgifva, att Årsberättelsen, sålunda redigerad, blir af ett jemförelsevis ringare vetenskapligt värde än förr, isynnerhet som Tidskriften merendels på förhand upptagit de viktigaste af de i Sällskapets sammankomster upplästa afhandlingar och recensioner, men man bör hoppas, att vår inhemska productivitet sålunda snarare skall vinna genom en större frihet, ett lättare och skyndsammare kringspidande, och att vårt litterära anseende således icke skall komma att hos utlänningen sjunka, om än vår Årsberättelse skulle framdeles komma att stadna inom våra egna gränсор.

ANATOMI och PHYSIOLOGI.

Herr *A. Retzius* har meddelat Sällskapet en egen, enkel och ingeniös förklaring öfver me-

chanismen vid semilunarvalvlernas slutning samt visat, dels genom sköna præparater, dels genom trogna afbildningar, att dessa valvler, då de tillsluta arteren, formera ett slags upptill öppna påsar, som med sina sidor ligga så tätt intill hvarandra, att ingen blod finner genomgång. Beskrifningen med figurer är publicerad vid de Scandinaviska Naturforskarnes möte detta år, och lyder sålunda:

"Om mekanismen af Semilunarvalvlernes tillslutning.

Man har i sednare tider fäst en synnerlig uppmärksamhet på vigten deraf, att hjertats valvler liksom ventilerne i andra pumpverk skola vara så beskaffade, att de sluta fullkomligt vid de olika caviteternes systole och diastole. Bruket af Stethoskopet har ock lärt oss, att äfven den ringaste ofullkomlighet i Aortæ-valvlernes slutning medför de betänkligaste följder för hela organismen och speciellt för lungorne och hjertat sjelf. Då jag icke i våra vanliga läroböcker *) funnit, att mekanismen af semilunar-

*) *E. Weber* har i 3:dje Bandet af *Hildebrands Anatomie* pag. 28 i de allmänna betraktelserne öfver Kärletsystemet äfven framställt mekanismen af semilunarvalvlerne, jemförd med andra pumpverk, och för valvulæ semilunares antagit namnet *Taschenventiler*, såsom ett för mechanici okänt slag af ventiler, samt sålunda sett denna sak från dess rätta sida; men han ingår ej närmare i frågans behandling, än då han säger pag. 29: Das Blut versperrt sich selbst den Weg, wenn es aus den Arterien ins Herz, oder wenn es in den Venen nach den kleine-

valvlernes tillslutning blifvit utredd, och att den äfven af äldre författare mindre klart och fullständigt framställt, så har jag anställt några undersökningar öfver detta ämne, som ledt till det resultat, att denna mechanism är på en gång den mest enkla och fullkomliga, äfvensom den enda möjliga. Den består nemligen deri, att hvarje valvel, jemte tillhörande sinus, bildar en ofvantill öppen, sphærisk säck, hvilken, hopfallen, såsom *Weber* säger, liknar en vagnsficka, hvars yttre del utgöres af den tjockare, af den elastiska arterväggen bildade, sinus Valsalvæ. Dessa trenne säckar utgöra början af Aorta och Arteria pulmonalis; deras speciela anatomi förbigår jag här, såsom väl känd, och sålunda äfven den omständighet, att samma säckar endast såsom sådana böra betraktas i det ögonblick, då de af det ofvanifrån påtryckande blodet utspännas; samt att de dessemellan hopfalla, såsom *Weber* säger, till likhet med vagnsfickor, så att de lemna aortæ-mynningen öppen och icke hindra blodströmmens fria lopp. Då dessa trenne säckar ligga hvarandra så nära, att deras inre hälfter, bildade af de veka valvlerne, ligga inskrifne inom en cirkel, som är sjelfva Aortæ lumen, och de mot midten af denna cirkel gående radierne af hvardera af de tre sphæriska påsarne, då de äro fullt och jemnt utspände, träf-

ren Zweigen zurückzuströmen anfängt, weil es dann in die Höhlen jener Taschen eindringt, sie anfüllt und aufbläst, wo dann die Falten an einander gedrückt werden und die Höhle der Röhre verschlossen.

fas på ett ställe inom samma cirkel, så måste de mot hvarandra liggande delarne af hvarandra sphæriska påsen, till sidorne om den punkt, der alla tre radierne råkas, tryckas jemnt intill hvarandra. Här af blir en följd, att, af hvarandra de tre utspände valvlerne, kanterne till sidorne om midten läggas intill de motsvarande ställena af de båda andra valvlerne, alldeles som bladen i en bok, och så att de egentliga kanterne blifva vända ifrån hjertat, utåt pulsåderstammen. Inom den cirkel, som utgör Aortæ lumen, bilda sålunda de intill hvarandra hopträngde, och i en punkt hvarandra råkande, valvlerne, eller påsarne trenne linier, eller på kant stående planer, hvilka råkas i en punkt och utgå till trenne ställen af cirkelns periferi, hvilka trenne ställen äro de samma, som de, i hvilka de tre valvlerne, eller sinus, eller påsarne sjelfve råkas i samma cirkels periferi. Här af uppkomma sålunda af de sex spända mot hvarandra stående valvelkanterne tre små planer, hvardera med en rak sida uppåt, ungefärligen lika med radien af aortæ lumen, och en undre rand bildad af en cirkelbåga lika med $\frac{1}{6}$ af Aortæ lumen. Det broskartade ställe, i hvilket de tre valvlerne eller påsarne, i deras utspända tillstånd, råkas, är nogsamnt känt under namn af *Nodulus Arantii*, och de två bågformiga linierne till sidorne af denna, som vid hoppässningen uppkomma, äro äfven beskrifne af *Arantius*, *Morgani* m. fl. och de mot hvarandra passande hälfterne af valvlernes fria kanter af *Haller* m. fl. benämnda *Lunulæ valvula-*

rum semilunarium. De inåt valveln vända bågförmiga gränsor af dessa lunulæ äro, som bekant, hos människan ofta ganska utmärkta, såsom det äfven synes på *Morgagnis* figur i dess *Adversaria* Tab. IV. fig. 3. Man finner i dem ej sällan brosk, som utgå från Noduli Arantii, likasom ock en upphöjning någon gång finnes utefter desamma på valvelns convexa sida. Dessa bildningar, brosk och kanter i lunulæ torde dock icke vara rätt normala, då de ofta helt och hållet saknas och icke, enligt min erfarenhet, förekomma hos djuren.

I dessa, under valvlernes utspända tillstånd, mot hvarandra lagda kanter ligger fullkomligheten af hela denna ventil-inrättning. Blodmassan, som trycker mot valvlerne, trycker nemligen dels genom sin egen tyngd och dels genom elasticiteten af arterernes väggar. I denna sednare omständighet deltaga troligen äfven sinus Valsalvæ, hvar för sin valvel, så att hvarje sådan sinus trycker de uppvikna lunulæ mot de motsvarande lunulæ af de andra båda valvlerne, och då blodcolonnen dessutom sjelf trycker jemnt åt alla rigtningar af hvardera säcken, så måste sammantryckningen af dessa kanter eller lunulæ blifva ganska betydlig.

Det är här af klart, att denna inrättning med den största enkelhet förenar den högsta fullkomlighet i verkan."

Herr *M. Retzius* har sysselsatt sig med undersökningar till utrönande, hvilka väfnader i kroppen hålla fiber-ämne. Det har neml. va-

rit antaget, att fiber-ämnet blott finnes i blodet och musklerna. *Henle* framkastar dock, men blott som hypotes, att, då contraction äfven finnes i andra väfnader, detta häntyder på samma ämne, fastän i olika byggnad. Herr *Retzius* hade först behandlat tunica dartos med ättika, och ur denna lösning genom tillsats af cyanjerkalium fått en fällning af fiber-ämne. Försöken hafva sedermera blifvit utvidgade till flere slags väfnader och omgjorda under Friherre *Berzelii* ledning. Hr *Retzius* meddelade Medic. Sectionen af Naturforskarnes Förening i Köpenhamn resultatet af dessa undersökningar i en utförligare uppsats angående den limgifvande contractila cellväfven, hvilken uppsats kommer att upptagas bland Föreningens förhandlingar, och således icke här bör få plats. Ämnet är af ej ringa vikt i physiologiskt hänseende, och afhandlingen lika förtjenstfull, som intressant. Herr *Retzii* undersökning förtjenar desto mera uppmärksamhet, som den motsäger andra föregående uppgifter af en *Jordan* och *J. Müller*, och emedan han funnit samma förhållande, — fullkoml. samma kemiska reactioner, med cellväf tagen från olika ställen af kroppen, således icke blott af tunica dartos, men ock af cellulosa subcutanea, cell. interstitialis, cellväf från fossa transversa hepatis, och från njurarnes omgifning.

Herr *A. Retzius* har förevisat ett af Prof. *Cherniajeff* i Charkow till Carolinska Institutets samlingar föräradt Cranium af en Kalmuck, funnet vid stranden af en flod i inre Ryssland,

och anställt jemförelse mellan detsamma och ett i gips taget aftryck af ett i Upsala Museum förvaradt Cranium, som blifvit uppgräfdt utur en ättehög och således sannolikt tillhört någon af Odins följeslagare eller deras närmaste efterkommande; samt för Sällskapet uppdragit de väsendtliga skiljaktigheterna i dessa Craniers formation.

Herr *A. R.* har äfven fäst Sällskapets uppmärksamhet på *Donnés* uppgift, att det är en egen sjuklig secretion från lifmodren, som dödar animalcula spermatica, och således vållar sterilitet.

I sammanhang härmed omtalade Herr *M. Retzius* en casus af svår leukorrhoe, som nyligen förekommit i hans praktik, der på modertruten förefunnits röda fläckar och gula sår, hvilka afsondrade en vätska, som, upphämtad med charpi, reagerade för syra, då slemmet i öfrigt alls icke var surt.

Ett annat meddelande af Herr *A. Retzius* torde äfven här lämpligast få sin plats, neml. Engländaren *Carsons* nya method att slagta djur.

"Det i England nyligen patenterade nya sätt att slagta kreatur förtjenar all uppmärksamhet. Ändamålet härmed är, för att erhålla ett rätt saftigt och kraftigt kött, att man vid döandet förhindrar blodet att lemna capillarkärlen och de finare ådergrenarne, äfvensom lymphan lymphkärlen, så att dessa finare kärl töm-

mas. Flerfaldiga försök hafva nemligen lärt, att ju fullständigare lungornes utvidgande och sammandragning för sig går under andedrägten, och ju längre andedrägten räcker, desto fullständigare strömmar blodet ur de finaste ådergrenarne af venerne in i de större stammarne. Vid det nya patenterade slagtningsättet, sammantryckas lungorne i bröstcaviteterne medelst inblåsning af luft.

Ett 4 à 5 tum långt rör af ben eller horn fästes vid en lufttät säck eller oxblåsa af 3 cubikfots capacitet. På röret, som är tjockt som ett vanligt pipmunstycke, är en rund framåt något concav skifva på midten, som tjänar till att tilltäppa hålet, i hvilket röret skall instickas, så att luften ej utgår. Påsen fylles nu med luft, som lättast sker med en liten pust, och ombindes nära röret, så att luften inneslänges. Härefter gör slagtdaren, sedan djuret är fångsladt, en liten inskärning med en helt smal knif emellan 5:te och 6:te revbenet, så djup, att den intränger i pleura-säcken, och i nedre ändan af öfre tredjedelen af rummet emellan ryggraden och bröstbenet. Denna operation sker först på ena, sedan på andra sidan, hvar efter först i den ena, sedan i den andra pleura-säcken luften ur påsen inpressas, så att djuret störtar. — Efter 1—4 minuter är djuret vanligen dödt.

Resultaterne här af äro följande: 1:o vikt 7 à 10 proc. större. 2:o Köttet håller sig längre. 3:o Köttet är 20 proc. drygare till kötträtter, soppa &c. 4:o Kött af gamla djur blir nä-

stan lika saftigt, smakligt och mört, som af unga, som slagtas på vanligt vis. 5:o Kött af unga djur blir i alla hänseenden bättre, än efter vanlig slagtnings. 6:o Kalf- och lammkött blir mörkare till färgen, men annat kött blir kraftigare och vackert rödt. 7:o Detta slagtnings-sätt är mindre plågsamt för djuren, än något annat hittills brukligt."

Det är derföre här att nämna, emedan metoden stödjer sig på physiologisk grund.

PATHOLOGI.

Herr *Sundevall* har tid efter annan förevisat åtskilliga pathologiska præparater. — Hos en 70 år gammal Fru hade han vid sectionen funnit en scirrhus i venstra mamma, som var temligen utbredd och till och med angripit musklerna; tuberculösa degenerationer på lungans yta till en stor mängd; samt scirrhus uteri.

Äfven har Hr *Sundevall* mundtligen anført berättelse om obductions-fenomener, funna hos liket af en (Lic. *J—n*) som afbändt sig lifvet medelst intagning af ett halft uns blåsyra. Fenomenen voro de samma, som i allmänhet vid hastig död, neml. starkt fyllda blodkär; upplöst, lätt flytande blod. På en aln af smaltarmens öfre ända var epithelium emphyseumatiskt upphöjdt till blåsor; osäkert likväl om af giftet eller af redan börjande förruttnelse, ty obductionen skedde först 4 dygn efter döden. Sphincteres voro förlamade, öppna.

Ett dödsfall, der ryktet hade utspridit, att pat. aflidit till följe af en illa verkställd åderlåtning, har varit föremål för Sällskapet's uppmärksamhet. En närmare undersökning af armen efter döden (anställd af Hr *Sundevall*) ådagalade, att operationen varit rätt verkställd, och ingen skada tillfogad kringliggande delar; men såret stod öppet, och sjelfva venen var förtjockad och inflammerad, ett bevis att venerna sedan längre tid tillbaka varit sjuka. Deraf är tydligt, att icke någon genom åderlåtningen tillkommen skada, utan en förhanden varande sjukdom i vensystemet, tillika med ett allmänt dyscratiskt tillstånd, vållat döden.

Några sjukliga förändringar i höftbenets ledgång af olika beskaffenhet hafva blifvit af Hr *S.* förevisade.

Äfven ett præparat, som framställde en af-sättning af bensubstans å inre ytan af Cranium hos en barnaföderska, således en ytterligare bekräftelse på *Rokitanskys* bekanta observation. För erhållande af en större erfarenhet om detta fenomen, förenade sig Sällskapet till den önskan, att man vid Allmänna Barnförlossningshuset ville härtill egna en särskild uppmärksamhet.

Herrar *Ekströmer* och *Sundevall* hafva framhaft en nog sällsam missbildning, funnen å Kongl. Lazarettet vid undersökningen af liket efter en, som aflidit i Phthisis tuberculosa. Fyndet be-

stod nemligen uti en svanslik utväxt från huden öfver os coxygis, af ett halft quarters längd och ett fingers tjocklek. Den sammanhängde dock endast genom cellulosa med underliggande delar.

Herr *Malmsten* har förevisat hjertat af en, som aflidit på Kongl. Lazarettet i Pericarditis.

Herr *Jentzen* har observerat ett dödfödt foster, framfödt af en 42 år gammal förstföderska, som länge varit hydropisk, hvilket hade fullkomligt utbildad kropp och ansigte, men Cranium var förbildadt till en säck, som innehöll en flytande materia, för yttre undersökning liknande vatten, hvaruti ossa cranii summo fria. Någon närmare undersökning blef det Herr *J.* förvägradt att anställa.

Herr *Levertin* har i öfversättning meddelat en afhandling af Prof. *Rokitansky* "Om penetrerande magsår." Häraf framkallades åtskilliga anmärkningar af vigt, egentligen rörande diagnosen och behandlingen. Herr *M. Retzius* fann den af förf. fastställde diagnos otillfredsställande, och menade, att denna sjukdoms igenkännande i allmänhet alltid lär vara högst svårt, kanske i de flesta fall omöjligt. Härmed öfverensstämde Herr *Ekströmers* erfarenhet, och, såsom bevis härpå, erinrade Herr *E.* om ett sjukdomsfall från 1818, meddeladt i Årsberättelsen, som bestämdt ådagalägger, att sjukdomen i detta fall omöjligen kunnat anas eller

igenkännas förr än efter skedd obduction. — Herr *Carlsson* fästade sig mest vid behandlingen och synnerligen fann han besynnerligt och origtigt bruket af mjölk i en sjukdom, der syra i första vägarne är ett af de utmärktaste och mest besvärliga symptom. Denna anmärkning bestreds dock af Herr *Ekströmer*, som sjelf pröfvat mjölkens nytta emot magsyra, samt af Herrar *M.* och *A. Retzius*, hvilka också åberopade egen erfarenhet som stöd. Med anledning af denna tvist tillkännogaf Herr *Carlsson* i följande sammankomst, att han efterslagit hos flere författare och väl funnit, att både *Cullen* och *Richter* afstyrka mjölkens bruk i dylika fall, men hos andra förf. ej funnit någonting anfördt härom.

Herr *Elliot* har förevisat tvenne præparater, hörande till Fostrets pathologi:

a) En Atresia intestini recti, opererad af Herr Professor *Cederschjöld*. Patienten hade aflidit på 4:de dygnet efter operationen, och man fann en allmän inflammation utbredd i underlifvet. Præparatet utvisade, att operationen blifvit fullkomligt väl verkställd.

b) Ett hæmicephaliskt foster, födt af unga och i öfrigt friska föräldrar, utom det att modren tidtals lidit af krampi i luftstrupen, och fadren af fallenhet för catarrh. Det anmärkningsvärda bestod här hufvudsakligen deri, att hufvudskålsbetäckningen höjde sig nattnössformigt öfver Cranium och ändades i en spets, som var försedd med nafvelsträngen vid pass

ett halft tum ifrån dennas utgång ifrån moderkakan.

Herr *Cederschjöld* har ock meddelat ett annat i hans praktik nyligen förekommande fall af Atresia intest. recti, der barnet afled på andra dygnet.

Herr *Ekströmer* har anført om en Atresia ani, der en så fin öppning fanns, att en vanlig fruntimmers-catheter ej kunde införas. Barnet var dock årsgammalt, men ännu ej opererad.

Herr *Lemchen* har anført, att han nyligen vid undersökningen af liket efter en gardist funnit alla inelfvor så väl i bröst- som bukhålan uti ett ombytt läge, så att alla, som vanligen ligga vid högra sidan, här lågo vid den venstra, och tvärtom. — Utg. har ock en gång vid Danviks Hospital funnit ett dylikt fall hos en, som afled i Phthisis purulenta.

Herr *Svalin* har för Sällskapet förevisat en patient från allmänna Kopphuset, en sjöman, som genomgått confluenta koppor. Under sjukdomens sednare stadium hade patienten fått en gangrænös svulst i öfra läppen, hvilken bortföll jemte det att 4 tänder och en del af själva käkbenet exfolierades, hvarpå följde snar och fullkomlig tillfriskning. Patienten kunde dock hvarken tala eller qvarhålla saliven i mun, och var således uti ett högst beklagansvärdt till-

stånd, hvarföre Herr S. tillstyrkte honom att underkasta sig operation. Herr S. förrättade den chiloplastiska operationen i närvaro af Herrar *Levertin* och *Grill*. — Patienten var nu, då han visade sig i Sällskapet, läkt, (läkningen liknade den efter en opererad labium leporinum), kunde nu tala fullkomligt rent och var i öfrigt frisk.

Herr *Svalin* har ock förevisat en larv, som med stolgången afgått från ett 7 månaders barn. Herrar *Sundevall* och *Wahlberg* hafva igenkänt den tillhöra *Lamia edilis*. — Herr *M. Retzius* påminte med anledning häraf om ett af honom observeradt, i Årsberättelsen förut meddeladt dylikt fall. — Herr *Carlsson* har ock förevisat en larv, som afgått från ett sedan några dagar sjukt barn, hvilket derefter straxt tillfrisknade.

Herr *Appeltofft* har från Wisby Lazarett insändt till Carolinska Institutets samlingar ett præparat, jemte följande beskrifning, som af Herr *A. Retzius* blifvit Sällskapet meddelad:

"Det är högra handen af en på härvarande Hospital afliden qvinns person. Enligt dess egen uppgift hade redan i späda barndomen knölar börjat bilda sig på händerna (otvifvelaktigt af skrofulös orsak), hvilka sedan jemnt tilltagit. För dess vanställda utseende blef hon 1832 intagen på härvarande Hospital, hvarest hon vistades, tills hon innevarande år afled, 32 år gammal. Med dylika knölar, som på præparatet förefinnas, voro så väl öfre som undre extre-

miteterna fullsatta, af större och mindre storlek. Ryggraden och öfrige kroppens ben normalt bildade. Patientens helsa vanligen god, med undantag att hon klagade sig öfver svår värk i knölarne. Under sednare åren bildade sig på öfre och yttre sidan af underarmen en större knöl, med högst plågsam värk, som jemnt tilltog i storlek, så att dess diameter utgjorde nära en half aln. Som värken hvarken dag eller natt lemnade patienten någon ro, gjordes på dess enträgna begäran en incision, hvarvid en mängd blodblandadt klart vatten utrann, hvar efter svulsten betydligt minskade sig och värken helt och hållet upphörde; svulsten öfvergick sedan i suppuration, hvilket så medtog patientens krafter, att hon ett par veckor derefter afled. Vid obductionen visade sig nämnde svulst bestå af cellväf, genomväfd af blodkärl. Flera af de öfriga knölarne, som jag undersökt, visade en broskartad väfnad."

Herr *A. Retzius* (som undersökt præparatet) tillade, att denna sjukdomsform af *Boijer* blifvit kallad *Osteosarcoma*, af *Müller* *Enchondroma*.

Med anledning häraf omtalade Herr *Ekström* 2:ne dylika i hans praktik förekomna fall. I det ena, hade han hos en flicka amputerat 2:ne sålunda missbildade fingrar, utan att sjukdomen sedermera tilltagit eller ytterligare utvecklat sig, oaktadt den i lindrigare grad redan angripit flere ställen. I det andra amputerades låret; men dylika exostoser uppkommo

på refbenen, utvidgade sig inåt bröstcaviteten, och patienten afled.

Herr *Cederschjöld* (jun.) har meddelat följande casus af inversio vesicæ urinariæ hos ett nyfödt barn:

En ogift qvinna, omkring 26 år gammal, af medelmåttig kroppsbyggnad och med rymligt bäcken, 3:dje gången hafvande, under hvilket hafvandskap hon de 3 sista månaderna känt rörelse af foster, samt hela tiden varit frisk, utom någon värk i högra ljumskan, hvaraf hon lidit äfven utom hafvandskapet, framfödde, natten emellan den 20 och 21 dennes, ett lefvande foster af följande beskaffenhet:

Kroppen är till öfre delen välbildad, af godt hull, till storlek och fontanellernas beskaffenhet ungefärligen af ett fullgånget foster; naglarna hårda och utbildade; naveln är belägen temligen långt nere på underlifvet, hvilket ifrån öfre delen af navelroten nedåt omkring 2 tum, samt från sida till sida emellan ljumskarne omkring $2\frac{1}{2}$ tum, saknar epidermis, utom ett ringa parti, hvarom jag straxt skall nämna. Den yttre betäckningen, ifrån navelroten 1 tum nedåt, utgöres af Peritonealhinnan, hvarest vidtaga åt sidorna och nedåt tjocka, röda, köttaktiga uppdrifningar, på högra sidan en större af $1\frac{1}{2}$ tums diameter, omgifven af några smärre, samt på den venstra en mindre toppformig sådan uppdrifning. Båda dessa uppdrifningar skiljas åt genom ett 3 liniers bredt, tunnt lager af öfverhud, som sträcker sig

nedåt blygdtrakten. Nedanför hela detta degenererade parti är en liten öppning, motsvarande urinrörets öppning, hvarur afgår meconium och något urin. Nedom densamma äro små hudlappar, liknande spår af yttre blygd-läppar. Vid stolgångens vanliga plats är en liten fördjupning, som är sluten och icke leder till någon cavitét.

Barnet ligger med uppåt och något utåt uppdragna knän, som dock kunna utsträckas, och båda fötterne äro vridna inåt med yttre randen nedåt. Det låte, det gifver ifrån sig, är icke något ordentligt skrik, utan blott ett lämligen starkt gnidande.

Barnet afled den 23 på aftonen.

CONSTITUTIO EPIDEMICA.

Om de, under förflutna årets lopp, i Stockholm herrskande sjukdomar är föga annat att säga, än att sjukligheten varit så högst ovanligt ringa, att egentligen inga sjukdomsformer företrädesvis kunna sägas varit herrskande. Detta synes bäst af de månadliga uppgifterne till Sällskapetets protocoller, som upptaga flere olikartade sjukdomsformer, merendels med tillägg — föga sjuklighet. Ett enda undantag får anmärkas: en kort Frossepidemi, som fortgick under loppet af Maji och början af Junii månad, och var utmärkt, såväl genom frossornas intensitet, då apoplectiska symptom ej sällan förefunnos och till och med en hastig död borttryckte vid paroxysmen några sjuke, syn-

nerligen barn, som ock derigenom, att de i allmänhet, synnerligen i epidemiens begynnelse, voro rent nervösa, och gastriska symptomer först mot slutet visade sig. I det hela synes dock den catarrhalt-rheumatiska Constitutio epidemica, som redan tvenne år herrskat, äfven nu hafva utgjort grundkarakteren af sjukdomsförhållandet. Det kan förtjena anmärkas, huru gynnsam denna diathes bör vara för framgången af de nu på mode varande Vattenkurerna.

1839.

Oct. { Intermittenta febrar de allmännaste, der-
näst catarrhala och rheumatiska, och
typhösa här och der. Ett vesiculärt
utslag hos små barn af långsamt för-
lopp.

Nov. { Hvarjehanda sjukdomsformer. Gastriska,
intermittenta och catarrhala febrar;
rheumatismer; samt under de sedna-
ste dagarne några fall af Koppor.

Dec. { Rheumatismer, catarrhala, intermittenta
och typhösa febrar, pnevmonier; kop-
por i tilltagande.

1840.

Jan. { Catarrher och Rheumatismer med och
utan feber; frossor, typhösa febrar; in-
flammationer, koppor i tilltagande samt
de sista dagarne en mängd diarrhéer.

Febr. { Ingen herrskande sjukdomsform; catar-
rhala febrar måhända allmännast. Dess-
utom typhösa febrar, diarrhéer, gul-
sot, koppor och dysenterier.

Mars	{ Frossor, bröstinflammationer, rheumatiska febrar, gulsot, rash.
April	{ Isynnerhet frossor; vidare gulsot, rheumatismen och rash.
Maji	{ Frossor i öfvervägande mängd; några svåra pnevmonier samt rheumatismen.
Junii	{ Frossor, i astagande; lindriga catarrher, koppor, samt rheumatiska och gastriska febrar.
Julii	{ Sjukligheten ganska ringa, och de sjukdomar af blandad natur, som förekommit, lindriga.
Aug.	{ Föga sjuklighet, knappt någon herrskande sjukdomsform; strödda fall af Röd-sot, kikhosta, catarrh och remittenta febrar; samt, i ovanligt tilltagande inom Garnisonen, Syphilis.
Sept.	{ Sjukligheten ringa, varierande sjukdomsformer, t. ex. inom Garnison mest frossor, vid Kongl. Lazarettet gastriska och typhösa febrar; kikhosta, rheumatism, catarrh och diarrhoeer.

Under loppet af Maji månad, då frossepidemien i Stockholm var på sin höjd, fästade Herr *Cederschjöld* Sällskapets uppmärksamhet på då inträffade hastiga dödsfall genom frossan hos barn. Herr *Cederschjöld* berättade, att han sett ett barn dö efter ett convulsiviskt anfall, som liknade första paroxysmen af en *febris intermittens larvata*, och att han hört omtalas 2 andra dödsfall, som timat vid samma tid, under någorlunda lika förhållanden. Herr *Collin*, som vid tillfället var i Sällskapet

närvarande, anförde, att under frossepidemiens i Norrköping begynnelse dylika fall äfven der inträffat, men att Chinasalt, gifvet redan mot andra anfallet, alltid lyckats förebygga faran; äfvensom att frossorna sedermera blifvit mera godartade och lättare att häfva. Inga gastriska frossor, blott rent nervösa, hade då förekommit. — Herrar *Grill* och *Sondén* hade anmärkt hvardera en dylik casus hos barn och Herr *Carlsson* hos en äldre person. Ibland det stora antalet frossor vid Kongl. Garnisonssjukhuset hade deremot ingen dylik visat sig.

THERAPI. *Hydrotherapi.*

I berättelsen för förra året vidrördes flyktigt de moderna *Vattenkurerna*, särdeles den Gräfenbergska, såsom den för dagen ryktbaraste, emedan den tillkommit och ledes af en o-lärd landtman, och emedan den synes ha gått så långt man rimligtvis kan gå på denna väg. Det torde ej sakna interesse, att något uppehålla sig vid betraktande af detta ämne. Men för att icke förlöpa oss till hit icke egentligen hörande regioner, skilja vi oss straxt från början från allt hvad i gammal mening kallas Hellsobrunnar, mineralvatten och Badanstalter, och vilja nu blott tala om den nyare Vattenläkekonst, som till yttermera visso kallat sig *Hydropathi* eller *Hydrotherapi*, *Hydriatik*, *Hydro-sudopathi* &c., och hvars allt i alla är det rena obemängda, kalla vattnet. Ref. måste dock hufvudsakligen uppehålla sig vid det histori-

ska, ty hydrotherapien är redan en vetenskap
 för sig, hvars utveckling här skulle blifva allt-
 för vidlöftig. Må det tillåtas, att för korthet-
 ens skull begagna en artikel häröfver ur *Ebles*
 fortsättning af *Sprengels Medicinska Historia*.
 "Sedan läran om mineralvattnena i 18:de år-
 hundradet undergått en betydlig reform," he-
 ter det der, "var det ganska naturligt, att man
 skulle egna *Vattnet* i och för sig sjelf en stör-
 re uppmärksamhet i pharmakologiskt hänse-
 ende. Redan *F. Hoffman* var så öfvertygad
 om vattnets stora verksamhet såsom läkemedel,
 att han sade: Om det i naturen finnes ett me-
 del, som kan göra anspråk på att kallas uni-
 versalmedel, så är det vatten allena. Han
 förklarade det passande för alla personer, för
 alla tider, såsom det bästa præservativ emot
 alla sjukdomar, och lämpligt lika väl såsom
 skyddsmedel, som såsom läkemedel mot sjuk-
 domar. Njutet rikligen och icke alltför kallt
 skall det vara det bästa medel i acuta sjukdo-
 mar, och i kroniska måste man inrymma det
 företrädet framför alla andra medel. Ja sjelf-
 va mineralvattnens verksamhet beror hufvud-
 sakligen af mängden af det elementära vattnet,
 åtminstone skulle hvarken de deri innehållna
 salter eller brunnsandar detta förutan någon-
 ting förmå. Mycket sannt och nu såsom nytt
 utbasunadt uttalade också *Fr. Hoffman* öfver
 verkningarne af kalla bad. — Herrar *Hahn*,
 far och son, uppträdde såsom entusiastiske lof-
 talare för det kalla vattnet och bidrogo ganska
 mycket att leda Läkarnes uppmärksamhet der-

på, såsom läkemedel i form af bad eller dryck. Men vida mer, än alla dessa skrifter, förmådde *Tissot's* vältalighet i den populära afhandlingen "Avis au peuple" att bland folket införa bruket af bad i allmänhet och särskildt kallt vatten. *Unzer* och *Zimmerman*, båda stora praktiske Läkare, förklarade sig derefter till förmon för kalla bad. Och en Wiener-Läkare, *Pascal Ferro*, prisade nästan utan inskränkning kalla bad, men blef derföre af *Marcard*, som mera recommenderade de varma baden, tillrättavisad. Nu började sjöbad, egentligen saltsjöbad, att komma i bruk, och voro på väg att, för en tid, afleda uppmärksamheten från vanliga vattenbad, ehuru *Hufeland* åtog sig sakens försvar, och recommenderade Härdningsmetoden genom kalla bad i barn-uppfostran, samt äfven försvarade varma bads bruk i sina vissa fall.

En ny fart fick Hydrotherapien genom *James Currie's* erfarenheter öfver Vattnets terapeutiska verksamhet i form af kalla begjutningar, synnerligen i febersjukdomar. Denna, ehuru i utöfningen svåra sak fann dock snart efterföljare i Tyskland. *Horn* i Berlin och *Bischhoff* i Prag voro de förste, som höjde sin röst derför, och emot fruktan för kalla tvättningar och begjutningar i acuta sjukdomar, i synnerhet i nervösa och exanthematiska febrar. Flere Läkare hafva sedermera talat för saken; och slutligen uppgaf *Hufeland* öfver detta ämne 1821 en prisfråga, hvarom *Frölich*, *Reuss* och *Pitschafft* täflade.

Äfven ångbad, sedan längre tid använda i Orienten, Ryssland och Finland, fingo ett allmännare bruk. Så kallade Ryska bad inrättades af *Albert* i Paris, af *Dominicetti* vid Chelsea vid London, och sedermera af *Pochhammer* i Berlin. Sedermera inrättades dylika anstalter nästan vid alla varma bad, t. ex. Karlsbad, Töplitz, Gastein, ja till och med vid kalla mineralbrunnar; och bruket af dessa svettbad utbreddes mer och mer.

Sålunda har det kommit derhän, att i våra dagar den s. k. nya Vattenläkekonsten, öfvergifyande förnuftets väg, försökt att formligen emancipera sig, d. v. s. att bilda sig till en egen, nästan för alla sjukdomar, utan undantag, passande och tillfyllestgörande, och således universel läkemethod; till stor glädje och fromma för de penningesnikna och samvetslösa, men till sann sorg för läkekonstens rättskaffne vänner."

Så uttrycker sig den värdige fortsättaren af *Sprengels* Medicinens Historia öfver den moderna Vattenläkekonsten. För den lugna och oförvillade åskådaren måste det ock vara påtagligt, att det kalla vattnets användning i sjukdomar redan öfverskridit sin naturliga och helso-samma gräns och att missbruket med alla sina bedröfliga följder står för dörren. Det blifver derföre af vigt, att kunnige Läkare, som mera älska vetenskapen och menskligheten, än penninge-vinst, företaga sig att pröfva uppgifterne för att afskilja öfverdrifterna, misstagen, farorna; och att framställa hvad som är bepröfvad er-

farenhet. Någon torde föreställa sig, att ref. hyser öfverdrifna anspråk på vetenskaplighet eller är alldeles i okunnighet om vattenbehandlings praktiska resultater, då han kan framställa en sådan önskan i närvarande tidpunkt, när en flod af skrifter, större och mindre, bättre och sämre, i detta ämne nu som bäst störtar fram, för att snart fördränka hela vår verldedel. Denna föreställning är till hälften sann, jag medgifver det, ty om å ena sidan Hydrotherapien aldrig kan berömma sig af sanning och visshet, förr än en fast vetenskaplig grundval är lagd, förr än vissa principer blifvit funna, att man kan sägas veta hvad man yrkar; så hafva vi dock redan några fördomsfria, grundliga och vetenskapliga bearbetningar af ämnet; och å andra sidan medgifver också Ref., att han ej egt tillfälle att sjelf se en åttendedel af hela den moderna, i flere än ett afseende sitt namn värdiga Vattenlitteraturen. Af hvad han sett har dock intet fullt motsvarat hans förväntan i afseende på vetenskaplig grundlighet, förutom till formen, deri, som bekant är, Tyska författare merendels alltid äro starka. Genom flitigt efterseende i Journaler och andra Tidskrifter har man ej heller kunnat finna, att något verkligen framför andra utmärkt, stort och helgjuttet ännu blifvit författadt om vattnets verknings- och användningssätt i sjukdomar. Men måhända äro ej ännu hvarken de sunda erfarenheterna eller de vådliga missbruken nog många, eller framstå de ej ännu i nog bjerta färgor, för att en sann vattenläkekonst skulle nu kunna

framställas. För att emedlertid gifva dem, som möjligen ej hafva speciel kännedom om Vattenläkekonstens litteratur, något begrepp om dess rikhaltighet, torde Ref. få anföra de hithörande skrifter, som hunnit till *hans* närmare kännedom. Samma uppgift kan ock tjena till en ledning att uppsöka och studera nämnde skrifter. — Angående Priessnitz och Gräfenberg har Ref. framför sig då han skrifver detta: 1. *Held-Ritt*: Priessnitz auf Gräfenberg. — 2. *Rausse*: Der Geist der Gräfenberger Wasserkur (7 ark). — 3. *Kurtz*: Oertel und Priessnitz und deren Heilmethode. — 4. *Brand*: Die Wasserkuren des Vinc. Priessnitz zu Gräfenberg. — 5. *Oertel*: Reise zu Wasserdoctor Priessnitz. — 6. *Ehrenberg*: Die Gräfenberger Wasserkuren. — 7. *Munde*: Genaue Beschreibung d. Gräfenberger Wasserheilanstalt und der Priessnitzischen Curmethode. 3:dje uppl. Af dessa är den sistnämnde den omständligaste, och till och med af *Priessnitz* sjelf fördelaktigt bedömd.

Af arbeten rörande det kalla vattnets verkan och användningssätt i allmänhet torde följande lilla handbibliothek för en nybegynnare vara nog:

Antoni: Ueber gesundes Trinkwasser.

Bergmann: Diæt, kaltes Wasser &c.

Chabot: Hydrosudopathie ou Nouveau Moyen d'entretenir sa santé et de guérir, à l'aide de l'eau froide et de la transpiration.

Claessen: Wahres und Falsches in der sogenannte Wasserheilkunde.

Fabritius: Heilkunde mit Wasser.

Fleischmann: Leitfaden f. Kurgäste in Wasserheilanstalten.

Granischstaedten: Wasserheillehre.

Gross: L'eau fraiche.

Hahn: Heilkraft des Wassers, utg. af *Oertel*.

Hoffmann, Fr.: von Wasser, utg. af *Oertel*.

Haucocke: Wasser als Fiebermittel.

Hirschel: Hydriatica. Måhända den mest vetenskapliga, den mest omfattande och bästa handbok i detta ämne. Den söker att fördomsfritt och opartiskt bedöma samt vetenskapligt grundlägga Hydriatiken. Den omfattar vetenskapliga principer, Hydriatikens Historia och Litteratur, öfver 800 skrifter, hvilkas innehåll meddelas, hvadan den samtliga öfriga vattenlitteraturen genom detta arbete nästan göres umbärlig. Den är likväl mer lärd, än praktisk.

Kirchmaier: Wasserheilkunde.

Koch: Das kalte Wasser.

Lieboldt: Die Heilkraft des Meerwassers.

Maunther: Die Heilkräfte des kalten Wasserstrahls. Ett digert, men förtjenstfullt opus.

Oertel: Eiswasser-Doctor.

— — Geschichte der Wasserheilkunde von Moses bis auf unsere Zeiten.

— — Die neuesten Wasserkuren.

— — *Jos. Bleiles* wundervolle Heilung durch Wasser.

— — *Vincentz Priessnitz*, oder Aufruf an alle Staats-Regierungen Deutschlands zur Errichtung von Wasserheilanstalten.

Rausch: Vertheidigung der Wasserheilkunde.

Ritter: Vorlesungen üb. d. kalte Wasser.

Röver: Hydriasis.

— — Ueb. Waschen und Baden.

Schede: Rechtfertigung d. Wasserheilkunde.

Schmith: Heilkraft des Wassers.

Schnitzlein: Die Wasserheilkunde.

Sigonowitz: Die Wirkungen des kalten Wassers auf den menschlichen Körper.

Voight: Die kalte-Wasser-Kur.

Weigenheim: Das kalte Wasser.

Wulsinger: Hydrologia.

Zoczek: Antiantihydriasis.

Någon kritik öfver denna litteratur tilltrors sig Ref. icke kunna lemna; recommenderar den därför blott till läsarens eget begrundande; pröfva allt och bibehålla det goda, det är saken.

Vattenläkekonsten har ock redan sina Journaler, såsom:

Jahrbücher für Heilquellen.

Der Wasserfreund.

Hydropathische Quartalschrift; och sitt eget Intelligenzblatt.

Hos oss finnas redan i Bokhandeln flere, mest populära afhandlingar öfver det kalla vattnets bruk i allmänhet och Gräfenberger-kuren i synnerhet. *Mundes* torde väl ostridigt vara den bästa.

I öfrigt har vattenkuren, såsom den i dagligt tal kallas, äfven hos oss börjat väcka en särdeles uppmärksamhet. En och annan sjuk har besökt Gräfenberg och hemkommit återställd, flere hafva hemma, med mer eller mindre förändringar, begagnat med förmån en dylik be-

handling, och här i staden har man vid Badanstalterne inrättat så kallade Gräfenberger-douches. Genom denna sednare anstalt har väl saken ej särdeles vunnit, så länge vi sakna en erfaren Vattendoctor, och då alla andra vid Gräfenberg förevarande beting för behandlingen saknas eller icke begagnas. Det är nemligen påtagligt, att en så genomgripande och våldsam kur, som denna är, anställd i hela sin stränghet, ej kan utan modificationer och inskränkning användas i hvilket sjukdomsfall som helst, och i hvilken hand som helst. Det fordras egen erfarenhet om vattnets verkningsätt i dess olika användningar, samt de allmänna Läkarestudierna för ett rätt bedömande så väl af förhandenvarande sjukdomsfall, som af lämpligaste sättet för vattnets användning. Det är derföre högligen att önska, att kunnige Män taga sig saken an, innan den ohjelpigen förfuskas af okunnige personer. Såsom ett glädjande förebud härtill torde man derföre böra anmärka en skrifvelse till Sällskapet af Hr Doctor *Lagberg* i Söderköping, med tillkännagifvande, att han är när utvidga Brunns-inrättningen vid Söderköping till en Vattenkur-anstalt, i likhet med den vid Gräfenberg. Hr *Lagberg* har ock begärt ett yttrande af Sällskapet öfver localens lämplighet för sådant ändamål. Sällskapet har, till följe häraf, genom utdrag ur dess protokoll, lemnat det utlåtande, att Sällskapet anser ifrågasvarande local för angifne ändamål passande. Då nu Hr *Lagberg* i St Petersburg besökt en dylik, stor och berömd anstalt, för att der när-

mare göra sig bekant med vattenkurens handhafvande och utöfning i detalj, så kunna vi hoppas, att snart nog hafva en Vatten-kur-anstalt under ledning af en nitfull och vetenskapligt bildad Läkare. Vid andra Brunnss- och Badorter lär man väl ej heller länge dröja att efterfölja detta lofvärda exempel.

Herr *Mörth* har insändt följande uppsatts:
Ett enkelt, men kraftigt bidragande räddningsmedel för asphyktiska barn, framskaffade med Forceps:

Ganska ofta händer, att barn, framskaffade med Forceps, eller om hufvudet eljest genom svår och långsam barnsbörd lidit betydlig compression, äro i asphyktiskt tillstånd, då de komma till verlden. Ansigtet är blekt, nästan som vid hjern-commotion, respiration felande, lemmarne hänga slappa och allt antyder ett nära slocknadt lif; och likväl är detta nära slocknade lif i de flesta fall ganska lätt att rädda, om blott möjlighet för lif: pulsation i nafvelsträngen, ännu finnes.

Hufvudmedlen äro: 1:o Att nafvelsträngens underbindning icke sker förr, än all pulsation i densamma upphört; — 2:o *Att under det den nyfödde på detta sätt är förenad med modren, man några gånger stänker kallt vatten på ansigtet och bröstet.* Men som denna stänkning bör ske droppvis, förrättas den bäst på det sätt, att man gång efter annan doppar fingrarne i vattnet och sedan med en hastig och tillika

kraftfull rörelse af handen och med utspridade fingrar stänker till.

Genom detta enkla, men tillika högst välgörande förfarande har det flere gånger lyckats mig rädda barn, som jag med Forceps extraherat och hvilka syntes helt och hållet utan hopp om vederfående, i synnerhet som pulsation i nafvelsträngen varit nära att upphöra. Redan vid 3:dje eller 4:de stänkningen börja ögonen att halföppnas.

Det är något så högst gifvet och påtagligt, att intet finnes i hela naturen så lifgifvande för den späda varelsen, som det oafbrutna tillförandet af modrens blod, så länge det fordras, d. v. s. tills de första inspirationerne kommit i gång. Om detta tillopp för tidigt hämmas, hvad gagna sedan alla konstens ifrigaste bemödanden med bad, frotteringar, m. m.? Till intet.

Om man måste medgifva, att första andetaget börjar människans lif, som en för sig själf lefvande varelse; så måste man ock medgifva, att den sista blodvågen, som tillföres barnet, utgör fosterlifvets sista moment; men om det förra icke hunnit börja, innan det sednare slutat, så inträffar också ingen början; eller, med andra ord: om det vegetativa lifvets centrum, hjertat, icke genom funikelns integritet vidmakthålles i verksamhet, till dess att det animala lifvets centrum, hjernan eller nervlifvet, hunnit börja att samverka, så måste lifvets fenomen upphöra för alltid. Likaså måste förhållandet blifva, om nervlifvets kraft icke väckes

mer och mer, i samma mån som blodvågen i saktare lopp tillføres det späda hjertat.

Att stänkning med kallt vatten, såsom ett bland de kraftigaste incitamenten på huden, i hög grad vid detta tillfälle måste bidraga att höja nervlifvet till yttring, är klart derigenom, att det först och främst utgör ett af konstens kraftigaste agentia i lipothymier, och för öfrigt derföre, att det användes under det föreningen mellan moder och barn ännu fortfar, ett förfarande, som, mig vetterligen, ingen före mig iakttagit, men som den, som försöker det, skall finna oändligen mera verksamt, än bruket af samma, sedan båda blifvit åtskiljda.

Slutligen vill jag blott tillägga, att det ofta händer, synnerligast på landet, att förlossningshjelparen icke har examinerad barnmorska till biträde, och att han derföre måste hafva ett vaksamt öga på, att icke funikeln, till ohjelpelig skada, för tidigt omknytes."

Herr *Carlander* anmärkte, vid uppläsandet häraf, att detta sätt att få asphyktiska barn till lifs ingalunda är nytt, och att han sjelf många år med fördel begagnat sig deraf. — Häruti instämde Herr *Elliot*, med tillägg, att, då qvinnan är fullgången och förlossnings-arbetet så långt framskridet, att moderkakan är nära att utdrifvas, circulation emellan fostret och qvinnan vanligen redan upphört, alldenstund emellan moderkakan och lifmodrens inre yta, såsom *Græfe* ganska riktigt anmärker, den intima föreningen upphört, och dem emellan blott contiguitet, men ingen continuitet eger rum; samt

att det föreslagna förfarandet ej är det rätta, då fostrets hufvud genom trängsel i bäckenet eller af tången lidit vid förlossningen, deraf ett congestions-tillstånd uppkommer; i hvilket fall man icke genast tillknyter navelsträngen, utan tvertom först låter några droppar blod afgå, för att häfva nämnde tillstånd.

Herr *Cederschjöld* berättade om en af honom nyligen lyckligt verkställd reposition af en inverterad uterus, som 36 timmar legat framme utom blygden. Herr *C.* ville dermed blott erinra, att man ej bör låta afskräcka sig från återställningsförsök, hvarken deraf att åkomman är gammal, eller derföre att det framfallna är stort till omfånget.

Med anledning af denna berättelse omtalade Herr *Ekströmer* ett fall från Kongl. Lazarettet, der den framfallna lifmodren var betydligt uppdrifven, hård och öfverdragen med hud, men icke förorsakade qvinnan någon olägenhet, och framställde till Herr *Cederschjöld*, om han i detta fall ansåg extirpation af uterus indicerad. Denna fråga besvarade Herr *C.* med nej, och tillade, att han ansåg att försök ännu borde göras att återföra lifmodren, ehuru åkomman redan var flere år gammal och slemhinnan förvandlad till hud. Herr *A. Retzius* ansåg, på anatomiska grunder, extirpationen vådlig och Herr *M. Retzius* anmärkte, att operationen visserligen ej borde komma i fråga, då qvinnan ej led af sitt onda och ej önskade den,

men att det just varit i dylika fall, som nämnde operation lyckats, hvarpå Herr R. anförde flera exempel.

CHIRURGI.

Inom Chirurgiens gebiet är det väl för det närvarande ingenting, som mera fängslar uppmärksamheten och sysselsätter Chirurgerne, än Myo- och Tenotomien eller afskärandet af vissa muskler eller deras tendines, i afsigt att derigenom häfva en fortfarande sjuklig contraction. Tenotomi har visserligen af äldre Läkare, men med föga framgång, blifvit försökt, hvarföre den nästan är att betrakta som en ny uppfinning. Förtjensten af att hafva på sunda principer grundat operations-förfarandet, och gifvit det praktisk användbarhet, med ett ord att hafva grundlagt methoden, tillhör, som bekant är, *Stromeyer* i Hannover, som var den förste som med gynsam framgång företog (1831) det subcutana genomskärandet af Tendo Achillis. Sedan dess hafva flere Chirurger eftergjort samma operation, och, än mer, tenotomien har blifvit utsträckt år ifrån år mera, så att man nu ej blott tänker på att dermed bota förvridningar af fötterna, eller hvad man kallar klumpfot, plattfot och hästfot, utan ock att häfva torticollis, strabismus oculi, ja! scolioser och anchyloser. Dylika operationer förrättas nu mera ej sällan på Kongl. Lazarettet, och Herr *Ekströmer* har meddelat Sällskapet förloppet af en och annan sådan kur.

Ej mindre lysande äro Chirurgiens framsteg i lithontriptiskt hänseende; ja, man skulle nästan kunna säga, att Stenkrossningen, ehuru knappt 2:ne decennier gammal, redan uppnått sin fullkomning; så enkel, viss och i sina resultat lycklig är nu mera denna operationsmethod.

Herr *Ekströmer* har meddelat åtta händelser af blåsesten, vid hvilka han använt Lithotripsien efter *Heurteloups* method, nemligen

1:o hos Hr *E.*, 60 år gammal, fet, slapp, kachektisk; hade omkring $2\frac{1}{2}$ år lidit af blåsesten. Stenen visade vid undersökning 18 à 20 liniers diameter; — urinen afsatte betydligt slem; — blåsans capacité omkring 6 uns; — urinröret rymligt. — Efter hvarje operation, som alltid åstadkom betydlig grusafgång, inställde sig svåra feber-anfall, som åter fordrade långa uppehåll mellan séancerna. Oaktadt rörets rymlighet fastnade dock flera gånger stenbitar deri, så att de med slinga måste uttagas. En större sådan stannade midt för scrotum, och måste, då Pat. icke kunde förmås att låta uttaga densamma medelst incision, der qvarlemnas till hinder för operationens fortsättande. Blåsans lidande tilltog och Pat. dog *hectico modo*. Obductionen visade ulcerationer i blåsan och njurarne. Hälften af stenen, som bestod af urinsyra med ett tjockt yttre lager af phosphorsyrad kalk, återstod okrossad, och vägde omkring 9 drachmer.

2:o Hr *M.*, 59 år gammal, som i 12 år lidit af njurstensplågor, och tid efter annan fram-

föddt en mängd smärre stenar, tills för 1 år sedan all afgång deraf upphört. — Blåsan frisk och rymlig, men med högst försvagad contractions-förmåga, innehöll flera stenar, af högst 9 liniers diameter. — Efter 11 seancer, från d. 20 Mars till den 10 Maji, var Pat. fullkomligt befriad från sten, och frisk. — Det afgångna gruset utgjorde omkring $2\frac{1}{3}$ drachmer.

3:o Hr *P.*, 66 år gammal med flerårigt lidande i underlivets organer, hade 8 månader haft bestämda blåsestens-symptomer. Urinen ofta blodblandad, stundom slemmig, visade dessutom en betydlig ägghvitehalt. Pat. i hög grad retlig. Urinrör och blåsa mycket känsliga för instrumenterna, till följe hvaraf hvarje operation måste i möjligaste måtto förkortas. Behandlingen började d. 10 Nov. och slutade den 6 Febr., då Pat. efter 15 seancer var fullkomligt från sten befriad. Svullnad i ena testikeln orsakade ett uppehåll i operationerne från d. 24 Nov. till d. 5 Dec. och ett allmänt illamående med feber, ådraget genom dietfel, ett annat från d. 4 Jan. till d. 2 Febr., under hvilken sednare period Pat. hade ett anfall af njurstens-kolik, med passage af en sten till blåsan. Den största diameter, hvari stenen fattades, var 12 linier. Det afgångna (urinsyra) utgjorde $2\frac{1}{2}$ drachmer. All ägghvitehalt i urinen försvann efter operationens slut och Pat:s allmänna hälsotillstånd har sedermera varit godt.

4:o Hr *H.*, 70 år gammal, som, efter föregångna njurstens-plågor, ett halft år haft symp-

tommer af blåsesten, prostata något uppdrifven, blåsan retlig. Operationen börjades d. 18 Dec., då stenen togs på 12 linier. — Den 27 Jan. var Pat. fullkomligt befriad från sten och frisk, efter 6 korta seancer. — Det afgångna gruset (urinsyra) utgjorde $1\frac{1}{6}$ drachmer.

5:o En bonde, 45 år gammal, med förträngning af urinröret och deraf beroende chronisk inflammation i blåsan (blåskatarrh) samt, såsom följd deraf, stenbildning i denna (calculus fusibilis). Sedan förträngningen i röret blifvit undanröjd, och blåsan genom injectioner, locala bloduttömningar m. m. försatt i mindre retligt tillstånd, företogs krossningen af de förhanden varande concrementerne, hvilka efter 6 seancer, verkställda under loppet af 2 månader, fullkomligt bortskaffades, under successivt aftagande af blåskatarrhen, som genom ändamålsenlig behandling fullkomligt häfdes, så att Pat. återvände till hemorten frisk. Ett år derefter angreps han ånyo af samma blåslidande, och då han nu återkom, befanns han försatt i utbildadt hectiskt tillstånd med alla tecken till ulceration i blåsan och njurarne. En icke obetydlig grusafgång (phosphorsyrad ammoniak-talk) hade under denna sednare period egt rum; men blåsan var fri från concrementer, Pat. dog hectiskt och obductionen bekräftade njurarnes och blåsans lidande, på sätt förut är nämnt. — Det efter krossningen afgångna utgjorde $1\frac{1}{2}$ drachmer.

6:o En 60 års man, som omkring 3:ne år bestämdt lidit af blåsestens-symptomer, hvilka

under det sednaste halfåret uppnått sin högsta grad. Plågorna voro olideliga, urinen afgick involuntärt med få minuters mellanskof, slem-afsöndringen från blåsan högst betydlig med inblandadt vahr, urinen starkt ammoniakalisk; hectisk feber med colliqvativ svett och diarrhé var förhanden. Vid sondering kändes en stor sten nästan fylla hela blåsan; knappast ett uns fluidum kunde insprutas. Här var således föga eller intet att hoppas af hvilken operations-method som helst, och lithotomi kunde icke ens sättas i fråga. Då Pat., som med stor svårighet låtit hit transportera sig lång väg, såsom yttersta räddnings-medlet insisterade på försök med krossning, beslöts att företaga den, såvida möjligt vore. Villkoret härför var ökandet af blåsans capacité och minskande af dess retlighet, jemte krafternas stegring och hämmande af de colliqvativa symptomerne. Det första lyckades i någon mån genom slemmiga och narcotiska injectioner i blåsan; — det sednare genom tjenlig allmän behandling; — så att efter 2;ne månaders förlopp, då blåsan kunde hålla 3 uns fluidum, första operationen verkställdes. Stenen fattades i 21 liniers diameter och sprängdes. Under loppet af en månad förnyades operationen ytterligare 3 gånger med betydlig grusafgång efter hvarje operation; men det hectiska tillståndet tog nu allt mera öfverhand, och Pat. afled $3\frac{1}{2}$ månad efter behandlingens början. Obductionen visade ulcererad, vahrfylld blåsa och lika njurar.

7:o En 54 års man, som $1\frac{1}{2}$ år lidit af blåsesten. Efter njurstens-kolik hade retention uppkommit. Härvid hade copiös urinös svett, med snart sagdt upphörd urinsecretion, besvärat Pat. och då denna häfdes, inställde sig ett envist diarrhé, som betydligt medtog krafterna, och ofta återkom. Körtlarne i axillerne och ljumskarne voro betydligt uppdrifna, — och ett herpetiskt utslag betäckte flere delar af kroppen; — båda delarne daterande sig från retentionen. Hudorganet var i hög grad retligt, så att t. e. application af några iglar framkallade erysipelas med feber. Blåsan var emedlertid rymlig, äfvensom urinröret, och föga irriterad af stenen. Då Pat. i Julii månad anmälde sig till operations undergående, angreps han just af sitt vanliga diarrhé, hvilket länge trotsade all behandling, så att operation först efter 7 veckors förlopp kunde företagas. — Stenens största diameter var 15 linier. — Efter 8 seancer, verkställde från d. 3 till d. 26 Sept., var blåsan fullkomligt befriad från sten, och Pat. i detta hänseende frisk. Det afgångna 2 drachmer.

8:o En 15 års yngling, som i fyra år lidit af blåsesten. Pat. var liten till växten och så föga utvecklad, att han på sin höjd kunnat tagas för 10 år gammal. För öfrigt af friskt utseende och mycken raskhet. Blåsan frisk, men urinröret trångt. Vid undersökning upptäcktes minst 2:ne stenar. — Första operation företogs d. 22 Junii, då en sten fattades i 9 li-

niers diameter och sprängdes. Efter trenne månaders förlopp, hvarunder operationen i i gånger förnyades, var han fullkomligt befriad från sten. — Stora bitar fastnade tidtals i röret och måste med stor svårighet framdragas, hvaraf uretritis, med deraf orsakade längre eller kortare uppehåll i operationerne, blef en följd. — Det afgångna utgjorde 3 drachmer.

Vid dessa operationer användes till stenarnes första styckande *Heurteloups* instrument med *Civiale's* förändring; — till större styckens krossning det enkla instrumentet och hammaren, samt för smärre bitar samma instrument och krossning med handen. *Charriere's* förenklade mekanik användes hos N:o 8. — I alla händelser är sjelfva operationen en af de lättaste att utföra, och i de fall, der blåsan är frisk, föga smärtsam för Pat. — Äfven efter de lindrigaste lithotriptiska operationer inträffar dock några timmar sednare ofta en lindrig feberrörelse, inom dygnet brytande sig med stark svettning, såsom fallet icke sällan är efter enkla sonderingar. Detta är isynnerhet händelsen vid de första operationerne, hvarefter urinröret och blåsan liksom vänja sig vid instrumenternas beröring. Blott i ett fall tillstötte Orchitis. Den största svårigheten vid stenkrossningen är större bitars inträngande och qvarstannande i urinröret. Imedlertid lyckas det, i vanliga fall, att återföra dem i blåsan, då de stannat i bakre delen af röret, och, då de hunnit till bulbus, att framdraga dem, hvartill Hr E. med största framgång

användt en enkel slinga af stark silfvertråd, hvilken han anser vida öfverträffande alla andra för ändamålet hittills uppfunna instrumenter. Skulle den fastnade biten icke utan alltför starkt våld kunna utdragas eller utföras, så bör den genom incision bortskaffas.

Betraktar man nu de anförda sjukdomshändelserne, så finner man, att operationen i 5 fall kröntes af fullkomlig framgång, bland hvilka 2:ne (N:o 5 och N:o 7) i anseende till förhanden varande allmän sjuklighet, och ett (N:o 4) i anseende till Pat:s höga ålder, lemnat föga hopp om god utgång af lithotomien. Till de lyckade operationerne kan äfven med allt skäl läggas N:o 5, alldenstund operationen äfven här till alla delar uppfylde det med densamma åsyftade ändamål, ehuru sjukdomen i blåsan efter någon tids förlopp återkom och då föranledde den olyckliga utgången. — Af de 2:ne fall åter, der operationen misslyckades, var det ena (N:o 6) så förtvifladt, att lithotomi aldrig kunnat sättas i fråga, och lithotripsien endast såsom en mensklighetspligt, för att icke utan hvarje försök till räddning eller mildring i plågorna afvisa den olycklige, företogs, fastän intet deraf kunde hoppas: och det andra (N:o 1) hörde till dessa, der stens kärningen endast någon gång, undantagsvis, med framgång blifvit verkställd (cachectisk habitus, sjuk blåsa, stor sten och särdeles djupt perineum).

Af allt detta ser Herr *E.* sig föranlåten, att numera öfvergå till deras åsigt, som antaga Lithotripsien såsom hufvudmethod och Lithoto-

mien såsom nödfalls-method, den sednare nemligen för de fall, då stenen är stor och blåsan genom dess närvaro betydligt irriterad, utan att ett djupare organiskt lidande i den eller njurarne är förhanden; hvarjemte han icke ännu är öfvertygad om krossningsmethodens företräde hos barn, der denna alltid måste vara förknippad med stora svårigheter, då deremot stenskränning, medelst sectio recto-vesicalis, hos dem med mindre plåga, hastig läkning och utan våda företages. — Han gifver ock denna sednare method företrädet för sectio alta, der lithotomien, af ofvananförda skäl, kan vara påkallad hos fullvexta.

Dernäst förtjena de plastiska operationerne, såsom nu mycket i svang, att omnämnas:

Herr *Svalin* har gifvit Sällskapet del af en af honom förrättad Rhinoplastisk operation, den första, som blifvit utförd (eller åtminstone bekantgjord) i Sverige. Herr *Ekströmer* hade inbjudit Herr *S.* att företaga denna operation på en qvinns-person å Kongl. Lazarettet.

Tjenstflickan *Marg. Lindgren*, 32 år gammal, lärar, utan minsta tecken till föregången syphilitisk smitta, för trenne år tillbaka blifvit angripen af ett frätande sår å ena näsvingen, för hvilket hon, då venerisk orsak misstänktes, remitterades till stadens Kurhus, der först en diet- och sedan en rökkur, ehuru utan förbättring, efter hvarandra genomgingos. Missnöjd med denna utgång vände hon sig kort derpå till en qvacksalfvare, som med starka frät-

medel ej blott förvärrade det onda, utan äfven genom det utbredda kaustika medlet framkallade ett utbredt sår vid näsvingarne och å öfra läppen. Sedan desse nyssnämnde sår, med qvarlemnande af ytliga ärr, omsider blifvit läkte, sökte hon åter inträde å Kurhuset, der hon, efter genomgången rökkur, blef fullkomligt läkt, ehuru med bibehållande af den deformitet, som förefanns. Ett helt års tid hade emedlertid förflutit, och oaktadt pat. på ett sätt var läkt, kunde hon dock ej, till följe af sitt vanställda utseende, erhålla någon tjenst, hvarföre hon nödgades hemflytta till sin mor, hos hvilken hon nu vistats i tvänne år. Mycket nedtryckt af sin belägenhet, beslöt hon slutligen att på Lazarettet söka få sin skada reparerad.

Vid skadans närmare undersökning befunnos näsbenen oskadade, men deremot näsbro-sken till större delen förstörda, och blott en liten invikt kant af dem qvarsittande under nedre delen af näsbenet; likaledes hade septum blifvit helt och hållet bortfräkt, så att man fritt kunde se in i näscaviteten. Huden i pannan var frisk, äfvensom den öfver näsbenen liggande, dock hade det använda causticum orsakat ett, af hvitaktig, ganska tunn hud bestående ärr, som betäckte rudimenterna af näsvingarne, och tillika rundt omkring inkräktat ungefär 2 linier af den näsbenen betäckande huden. — Den nya näsan formerades af huden i pannan *).

*) Medan talet är om plastiska operationer må en anmärkning, ehuru af föga väsendtlig vikt, tillåtas Ref.

Närmare kännedom om sjelfva operationen får man i Hygiea, Junii 1840, der berättelsen

I en föregående berättelse har Ref. fästat uppmärksamheten på den stora utsträckning, som man i sednare tider gifvit åt de plastiska operationerna, hvilkas syfte lika ofta är att reparera utseendet, som att återställa förlorade kroppsdelar. Ref. anmärkte äfven då, huru förslagen man är att för hvarje kroppsdel uppfinna nya namn, så att man nu icke blott har ett plastiskt operationsförfarande i allmänhet, men en Rhinoplastik, en Chiloplastik, en Blepharoplastik, en Staphyloplastik o. s. v. Onekligt är, att Chirurgien vunnit ganska mycket genom tillkomsten af de plastiska operationerna, men månne den icke skulle vinna ännu mera, neml. tillika en vetenskaplig *enkelhet*, om den, i stället för alla dessa barbariska, öfverflödiga namn, blott erkände *en plastisk operations-method*. Nu äro verkligen de fleste bland dessa namn så svåra att uttala, att man i sanning ej sällan till en början måste stafva sig fram, för att kunna rätt utsäga dem, t. ex. Episiographie, Chilissochisorhaphie, o. s. v. och merendels till sin sammansättning så obekanta, att de ej kunna brukas utan bifogad explication, hvarpå de nyss anförde äfven kunna tjena som bevis; äfvenså Oscheoplastik, Elytrophistik, o. s. v. Hvertill tjänar väl detta ordprål, der sjelfva saken verkligen kan kallas lysande? Men det är ej blott i detta enda kapitel, som man har att beklaga sig öfver språk- och ordförbistring; ty sådant förekommer öfverallt. Hvert skulle man väl taga vägen med ord, sådana som Balsameleon, som skall betyda lejonet bland balsamer, eller Hydrosudopathik, som kall beteckna Vattensvettbehandlingen, och än mer med detta särdeles klassiskt bildade: Myopodiorthotikon, som är namnet på ett af *Berthold* uppfunnet nytt instrument, hvarmedelst Näsrynnet både skall kunna botas och förekommas, om ej fabrikanterne sjelfva, genom no-

derom finnes införd. — Den återställda förvisade sig för Sällskapet väl läkt och frisk, med en näsa, som skulle snart sagdt fullkomligt återställt patientens förra utseende, om ej gamla ärr efter det föregående qvacksalfveriet, hvilka sträckte sig något ned på öfra läppen, i någon mån kvarlemnade märken, som af operatören ej kunnat bortskaffas, emedan de voro för vidsträckta.

Herr *Minton* har meddelat följande berättelse om ett af honom opererad *Cysto-Sarcom* af 3 skålp:s vikt, utbildadt under hakan mellan os hyoideum och maxilla inferior:

Landtbrukaren *Olof Fredr. Widegren*, från Östmo, af frisk och god kropps-constitution, uppgifver, det han för 7 år sedan, efter att hafva tjänstgjort å Ladugårdsgärdet såsom Bevärings-skyldig, förmärkt under hakan i medellinien en liten knöl af omkring en ärts storlek, fullt rörlig och utan smärta. I början lemnades icke någon uppmärksamhet åt nämnde knöl, intill dess den hade ernått storleken af ett hönsägg, då patienten rådfrågade Läkare och erhöll det svar, att den ännu vore för liten för att borttagas och borde blifva större, innan någon ope-

ter, underrättade oss om ordets Grekiska rötter. Lexicon ensamt och en hjälplig insigt i Grekiska språket skulle i många fall visst icke räcka till. Det skulle lätt kunna göras en lustig sammanställning af flere dylika fynd, hvarmed man i nyare tider riktat den medicinska Litteraturen, men Ref. anser, hvad han af detta kram uppdukat, för tillräckligt att tjena som varning.

ration å densamma kunde verkställas. Med så-
dan anledning tilläts vexten, att ostörd få till-
taga i storlek intill sistl. i Junii, då den un-
derkastades operation. Tumören hade utveck-
lat sig i den cellulosa, som finnes mellan undre
lamellen af fascia superficialis och fascia colli öf-
ver det triangulära rum, som bildas mellan muscu-
li digastrici. Då den, till följe af fasciernes fä-
ste vid tungbenet, ej kunde nedtränga om näm-
nde ben, hade den gjort sig plats åt sidorne, i syn-
nerhet åt den venstra, hvarest den fullkomli-
gen betäckte öfre delen af Muscul. Stern. Cleid.
Mast.; åt högra sidan hade den icke trängt läng-
re än till randen af nämnde muskel. I all-
mänhet var den ännu fri och rörlig, utom un-
der sjelfva hakans spets, hvarest den förmärk-
tes vara sammanvext med maxillen. — Opera-
tionen förrättades på det sätt, att en inci-
sion gjordes från höger till venster midt öfver
vexten, först genom huden, sedermera genom
fascia superficialis tillika med platisma, hvar-
efter den på vanligt sätt och med lätthet lös-
gjordes från omliggande cellulosa ända till det
ställe, hvarest den börjat sin utveckling; här
befanns den så starkt sammanvext med musculi
digastr., att den icke kunde afskiljas, utan att
bortskära en betydlig portion af nämnde musk-
ler. Förmodligen har sammanvexningen med
dessa muskler uppkommit af den starka tryck-
ning, som vexten, till följe af fasciernes spän-
ning mellan underkäken och tungbenet och der-
af följande mindre mellanrum, utöfvat isynner-

het på fascia colli, hvaraf en inflammationsprocess uppstått, som haft till påföljd tumörens sammanvexning med fascian och denna sednades med musculi degastr., och på sådant sätt den starkare adherencen mellan nämnde muskler och tumören. Oaktadt vexten erhållit benämning af Sarcom, är likväl nödvändigt, att ej dervid fästa samma begrepp, som i allmänhet, dock orättvist, fästes vid sarcomer, såsom skulle den hafva varit af fungös art, ty den var en verklig tumor cysticus; och är det blott de olikartade delar, som desse tumörer innehålla, som gifvit anledning till olika benämningar utaf dem och af denna och dylika Cysto-Sarcoma, ehuru de alla böra hänföras till en och samma klass, som föga eller intet har något af hufvudkaraktererna, som tillhöra de fungösa vexterna, hvilka ofta tilläggas benämningen Sarcom. — Halsens vener voro betydligt dilaterade och gånge vid genomskärning en betydlig quantitet blod, som hade till påföljd en stor mattighet med en liten och knappt kännbar puls; men detta tillstånd varade endast de första 12 timmarne efter operationen, sedermera hämtade patienten sig fullkomligen och läkningen fortgick utan någonting anmärkningsvärdt.

Herr *Svalin* har föredragit följande afhandling, nemligen:

Observationer rörande organiska stricturer i rectum af *A. Berard*, hämtade ur *Gazette Medicale*. Se *Hygiea*, Nov. 1839.

I anledning här af berättade Herr *M. Retzius*, att han sett tvänne fall af sådana stricturer, der Syphilis med visshet kunde antagas såsom sjukdomens orsak. I det ena af dessa fall, som Herr *Levertin* äfvenledes observerat, fann man vid obductionen en betydlig scirrhös degeneration i rectum.

Herr *Ekströmer* berättade äfvenledes om tvenne dylika fall. Det ena hade förekommit hos ett fruntimmer om 36 år, hos hvilket betydliga scirrhositeter upptäcktes omkring $2\frac{1}{2}$ tum inom sphincter ani. Då behandlingen af detta onda hade varit och påtagligen syntes blifva fruktlös, hade Herr *E.*, på det att intet skulle lemnas oförsökt, och då pat:s omständigheter det medgäfvos, remitterat henne till Engelska och Franska Chirurger. *Brodie, Velpeau, Roux*, m. fl. hade blifvit konsulterade. Pat. afled likvist några dagar efter återkomsten från sin resa. Det andra var hos Herr *O.*, som längre tid lidit af trög och smärtsam stolgång m. fl. underlifs-symptomer, då slutligen ett våldsamt diarrhoe med åtföljande hectiskt tillstånd tillstötte. Derunder affördes en stor massa, som närmast liknade en tumeur erectile med sin pendukel, tillika med ymnigt var. Då Herr *E.* tillkallades, kunde det sjuka stället ej genom undersökning uppnås, ej eller funnos då de sedermera i bruk komna specula. Man lät göra insprutningar af kalkvatten, mucilaginos och dylikt, och anbefallde närande diet. I mån som varflytningen minskades, återkommo krafterna, men excrementerna blefvo till formen allt små-

lare. Sedermera infördes större och större bou-
gier, och patienten lärde sig snart att sjelf ap-
plicera dem; de voro slutligen så tjocka som
en tumme, och kunde införas ända till 12 tum.
Slutligen gjorde man också ett hål, vid ändan
af bougien, och injicierade sålunda, medelst en
spruta, hvarjehanda mucilaginösa och adstrin-
gerande medel. Sålunda återställdes pat. och
lefver ännu, 12 år efter sjukdomen, frisk och
sund.

Herr *Svalin* har äfven ur *Gazette Medi-
cale* meddelat en afhandling af *Velpeau* om An-
chyloser, hvilken ock kommer att intagas i
Hygiea.

Med anledning häraf erinrade Herr *Ceder-
schjöld* om en viss Lieutenant (*A.*), hos hvil-
ken en anchylos, för flera år sedan, blifvit bo-
tad medelst sträckning i en machin, som för-
varas i Carolinska Institutets instrumentsamling.
Vidare omtalade Herr *C.* ett äldre fruntimmer,
som hade båda armbågarne anchyloserade, och
som haft det sällsamma ödet, att flera gånger
hafva brutit båda armarne, men att man lagat
så, att armarne fått en sådan ställning, att de
blifvit efter hvarje läkt brott mera brukbara
för den sjuke, då de till början genom sin ra-
ka oböjliga ställning varit nästan obrukbara.
Slutligen nämnde ock Herr *C.* om ett fall, som
han dock, betraktadt såsom Anchylos, måste
änse som en af de falskaste, nemligen en arm-
bogsled, som var stel genom en hård klump,
på hvilken dragande medel förgäfves blifvit

använda, men der svulsten efterhand fullkomligt fördelades och armen blef rörlig genom längre tids ingnidningar med olja. — Herr *Ekströmer* yttrade, att han ansåg en sann ankylos ej kunna uppkomma utan en föregående sjukdom i ledgången, inflammation eller ulceration. — Herr *M. Retzius* var af den mening, att den väl torde kunna uppkomma genom längre tids oförändradt läge under andra sjukdomar. — I sammanhang härmed omtalade ock Herr *Ekströmer* en af honom nyligen förrättad operation af ett ankyloseradt knä, der först tenotomi företogs och lemman sedan utsträcktes rak, så att ankylosen bröts. Patienten var ännu under behandling, m. m. Herr *E.* hoppades, att han åtminstone skulle vinna betydlig förbättring derigenom, att benet blir mera rakt och längre.

Följande förlossningshändelse med vändning har Herr *Elliot* anfört, emedan den synts honom anmärkningsvärd både i anseende till fostrets läge och den lyckliga utgången både för mor och barn under mycket missgyunande omständigheter. Fostret låg nemligen på sned, med hufvudet åt qvinnans högra sida, fötterna åt den venstra; framsidan af bröstet djupt nedtryckt i bäckenet; halsen, som var mycket sträckt genom hufvudets böjning bakåt, bildade en stark convexitet framåt; den främre venstra armen var framfallen och betydligt svulLEN samt så vriden, att dess flatsida vette mot fostrets fötter, tummen åt qvinnans rygg och

lillfingret åt hennes buk. Äfven nafvelsträngen var framfallen, vattnet hade gått för öfver 12 timmar sedan och värkarne voro starka. Det lyckades icke dessmindre, efter flera förnyade bemödanden, att medelst vändning förlösa qvin-
nan från ett flickebarn af 9 skålp:s vikt, som vid födelsen var asphyctiskt, men kallades till lif genom vanliga lifvande medel. Såväl mor som barn förblefvo sedan vid god helsa.

Herr *Mörth* har insändt en berättelse om en fractur, som förnyade gånger läktes och bröt upp igen, och först på 4:de året varaktigt läktes. Berättelsen lyder sålunda:

En bondeson under Hesselbyholms herregård, i Fogdö socken, afbröt, i slutet af Februarii 1834, högra lårbenet, blef illa och ofullkomligt förbunden, hvarigenom, och då för tidigt försök att röra låret gjordes, brottet åter gick upp. Samma förband pålades åter och i Julii månad samma år blef jag efterskickad. Jag bortkastade genast de hittills nyttjade fingerbreda spjelorne, och anlade ett nytt starkt förband, hvarmed jag lät patienten ligga i nära 20 veckor. Detta hade den lyckliga påföljd, att fracturen någorlunda sammangrodde och patienten lemnade sängen, gick uppe omkring 2 månader, då hans far hade honom med sig till skogen, der det svagt läkta benbrottet ånyo uppbröts.

Numera var väl knappast någon läkning att tänka på. Här syntes blott att välja mel-

lan resection eller amputation. Den sjuke afskickades till Seraphimer-Lazarettet, der, utom andra medel, Causticum actuale användes. Patientten ville nemligen icke tillåta amputation. Efter 5 eller 6 månaders vistande på Lazarettet återsändes han till hemorten, der han sedermera, utan bruk af andra medel, legat med förband till slutet af 1838. Från denna tid har han gått uppe fullkomligt och varaktigt läkt, och har han sedermera varit 2:ne gånger hos mig, sist för ungefär 2 veckor sedan. Han är blott helt litet låghalt, något, som ofta händer i vanliga fall efter sådan fraktur.

Jag har ansett mig böra öfverlemnna denna casus, till bevis på hvad natur, tid och stillhet förmå, äfven i de fall, då konsten anser sig ingenting mera kunna uträtta.

Herr *Ramström* i Gefle har meddelat berättelse om en ung hustru, som efter en svår förlossning fått en atresia vaginæ, hvilken af Herr R., med lycklig följd, blifvit opererad. Berättelsen lyder sålunda:

År 1829 kallades jag af en Barnmorska, att uti den till Gefle stad angränsande Wahlbo socken lemna erforderlig hjälp åt en i barnsnöd stadd yngre Bondhustru (förstföderska). Icke utan stor svårighet uttog jag, förmedelst Tång, ett dödt barn, och, enär Hustrun vårdades af examinerad Barnmorska, tog jag icke någon vidare speciel omsorg om den förlösta, än att tillsäga Barnmorskan, att med uppmärksamhet vaka öfver Hustruns convalescence, och

i händelse af äfventyrliga tillfälligheter derunder affärda till mig bud. — Någon tid derefter underrättades jag derom, att Hustrun hade tillfrisknat. — Efter ett par års förlopp omnämnde Församlingens Pastor (jag erinrar mig ej af hvad anledning), att omnämnde Hustru visserligen vore arbetsför och mådde väl, men att hon ändå vore besvärad af något fel efter sin förutgångna svåra barnsäng. Jag kallade då genast till mig Barnmorskan, som bodde i staden, och upplystes derom, att hon, i anseende till den förlösta Hustruns snikna och elaka Svärmor, hade varit, redan dagen efter mitt besök och således dagen efter förlossningen, nödsakad att lemna stället, men försäkrade mig emedlertid, att, så vidt hon kunnat förmärka under loppet af första dygnet, icke någon skada å kvinnans genitalia förekommit. — Icke förr, än 5 år voro förflutne efter Hustruns barnsbörd (eller 1834), erhöll jag händelsevis besök af en Hustru från samma by (belägen i en från staden mera aflägsen skogstrakt), och på min fråga, om ifrågavarande Hustru hade ytterligare erhållit någon arfvinge, svarades, att detta icke varit händelsen, och att hon säkerligen hade något fel efter sin första barnsbörd, hvilket dertill gjorde henne oförmögen; äfvensom att hon hade sig bekant, att Hustrun, af flera skäl, önskade blifva skild vid sin man. — Jag anmodade då kvinnan, att tillsäga Hustrun och äfven hennes man, att besöka mig. Hustrun infann sig snart, och uppgaf, att hon nu mera vore så "skapad," att mannen med för-

hållandet icke vore belåten. Menstruation hade väl ordentligt infunnit sig, men varit plågsam och sparsam. Vid undersökningen befanns moderslidan vara så sammanvext, att blott en liten öppning, i hvilken en gåspenna knappt kunde intränga, bibehållit sig. Jag trodde mig med sax kunna aflägsna eller förminska sammanvexningen, men den befanns ega den utsträckning inåt vagina, att bistouri måste tillgripas. Efter någon tid återkom Hustrun, anmälande, att skärningarne ej gjort tillfyllest, hvarföre jag lät henne qvardröja i staden, för att genom afpassadt förband understödja verkan af de då repeterade incisionerne. Operationen var för Hustrun förenad med den smärta, att hon afsvimmade. Den skedde i slutet af October; och i April 1835 återkom hon med underrättelse, att hon vore hafvande, yttrande den största oro öfver utgången. — Hennes nedkomst aflopp likväl i påföljande September månad utan stor svårighet; och har hon äfven sedermera framfödt ett lefvande barn.

Omförmälda Atresia vaginæ var naturligtvis en följd af de hudlösheters vanvård, hvilka efter svåra förlossningar lätt kunna inträffa å nymphæ eller innanför inre blygdläpparne, och hvilka, lemnade åt sig sjelfva, hade, förmedelst en adhæSION, vållat en fast organisk förning emellan vaginal-hinnans särskilda afdelningar. — Denna tillfällighet har emedlertid manat mig, att egna en mer än vanlig uppmärksamhet åt barnaföderskor, som för sin förlossning erfordrat konstens biträde, och som

sedan, antingen af brist på behörigen examine-
rade Barnmorskor eller af andra omständighe-
ter, icke kunnat erhålla den sorgfälliga efter-
skötsel, som är nödig till förekommande af dy-
lika afvikelser, som de sedermera af en natur-
lig blygsamhet i det längsta skola uppskjuta
att göra till föremål för Läkares åtgärder.

Herr *Elliot* har uppläst utdrag af en upp-
sats af *Busch* om inflammation i nafvel-arte-
rerna, såsom orsak till Trismus hos nyfödda
barn. Med anledning af den deri yttrade å-
sigt gjorde flere Ledamöter anmärkningar, nem-
ligen Herr *M. Retzius*, som ansåg osannolikt,
att Trismus uppkommer af inflammation i fu-
nikelns blodkärl, då sådane inflammationer sna-
rare åtföljas af ett typhöst tillstånd. Då Herr
Huss härvid anmärkte, att obetydliga retningar
lätt kunde framkalla spasmodiska symptom
hos späda barn, och att phlebitis visserligen
plägar vara åtföljd af ett typhöst tillstånd, men
arteritis deremot af ett inflammatoriskt; så fä-
stade Herr *Retzius* åter uppmärksamheten der-
på, att man noga bör skilja blott symptoma-
tisk kramp från idiopathisk, och att Trismus
neonatorum väl vore en af sistnämnde slag.
Dessutom hade Herr *R.* ofta sett betydande sår-
nader på nafvelsträngen, utan att tecken till
kramp visat sig. Den samma erfarenheten hade
ock Herr *Cederschjöld*, som dessutom tillade,
att Trismus synes stå i bestämdt förhållande
till atmospheriska förändringar och kunna fö-
rekomma epidemiskt, hvilket icke i allo synes

passa in på inflammationerne. — Herr *Elliot* bad att få, som fyllnad till hvad han förut anfört, tillägga, att *Busch* uttryckligen anmärkt, att han ej ansåg yttre sårnader på nasvelsträngen, men arterernas egen inflammation, framkalla Trismus, samt att *Busch* ingalunda påstår, att Trismus alltid uppkommer och beror af denna orsak.

Herr *Jentzen* (jun.) har lemnat följande berättelse öfver en Chronisk Hjertsjukdom, jemte obductions-fenomenen:

Om det är en erfarenhetssats, att Hjertsjukdomar nu mera än förr höra till ordningen för dagen, så är det icke mindre constateradt, att dessa sjukdomar ännu utgöra ett rikt fält så väl för Pathologen som för Therapeuten, förtjenta, som de äro, af all den uppmärksamhet de genom flere utmärkte författares arbeten ådragit sig, synnerligast sedan man deråt riktat den fysikaliska undersöknings-metoden. Men, ehuru man kommit till en, nära till fullkomlig visshet gränsande kunskap om Hjertsjukdomarnes natur, måste det likväl medgifvas, att man derföre icke alltid varit lyckligare i sin behandling; nemligen då de uppträdt under en chronisk form. Skälet härtill torde ligga i 2 omständigheter: 1:o deri, att de i de flesta fall komma för sent under Läkarens behandling, derigenom att de i början med ett blott periodiskt och ofta momentant uppträdande förvillat pat. och ej låta honom ana den fara, som ett längre, om ock mindre plågsamt,

ondt hos honom orsakar; hvartill dessutom kommer, att dessa sjukdomar företrädesvis observeras hos mera sanguiniska temperament, som i sig sjelfva redan låna alltför ringa uppmärksamhet åt sitt somatiska befinnande; ty mera sällan lära de förefinnas hos hypochondrister; 2:o deri, att sjukdomen, som vanligen har en rheumatisk eller arthritisk diathes till grund, väl i början afvexlar med och dissimulerar ett allmännare lidande, dock småningom concentrerar sig på en mindre yta, nemligen hjertat, och först derefter, i sitt redan utbildade tillstånd, utbildar dessa fasaväckande symptom af oro och ångest, som plåga de stackars pat. vanligen ända till dödsstunden.

Den pat., som är anledningen och föremålet för denna uppsats, var en man af 59 år, med sangviniskt-koleriskt temperament och en temligen stark kroppscomplexion. Han hade 10, 12 år haft asthmatiske anfall, afvexlande med ett lindrigt rheumatiskt lidande. Hans digestion hade alltid varit god och var det till kort före döden.

Först för omkring ett år tillbaka, då hydropiska symptom sällade sig till de asthmatiske, kunde pat. förmås till några allvarsammare åtgärder, såsom VS., derivantia, fontanell &c. Sedan de mera grava symptomerna minskats, lemnade pat. sig åter åt sitt sorglösa tillstånd, obekymrad om den tidtals återkommande asthman. Så fortgick det till hösten, då pat. fick ett incarcereradt scrotal-bräck, som visserligen opererades, men som likväl gjorde be-

tydligare bloduttömningar nödvändiga och dy-
medelst icke ringa nedsatte pat:s krafter. Här-
till kom nu i slutet af året en Bronchitis, som,
ehuru ej långvarig, dock först genom åter nöd-
vändiga blodförluster och sedan genom en ym-
nig expectoration i sin mon äfven bidrog att
försvaga. Också uppträdde härefter, eller i bör-
jan af detta år, hans hjertlidande till den ste-
grade höjd, att han under loppet af de sista 3
månaderne ingen natt sof ens några timmar.
Intet medel förmådde förskaffa honom någon
ro eller lindring; men också kunde pat. aldrig
förmås att någon längre tid hålla i med me-
dicamenterna. Så fortgick sjukdomstillståndet
utan någon särdeles förändring, dock under af-
tagande kroppskrafter, till d. 25 Mars, då på
en gång våldsamma phrenitiska symptom in-
funno sig, som räckte nära 3 dagar, och sedan
återkommo under de återstående 5 veckorna 5
gångar, hvarje gång med 5 eller 6 dagars mel-
lantid (då Asthma och Svindel, som under det
phrenitiska tillståndet upphörde, åter inställde
sig), och alltid varade 2, 3 dagar, man måtte
använda hvilka medel som helst, eller inga.

De sista 24 timmarne hade pat. ett in-
flammatoriskt underlifslidande med diarrhé, som
mot slutet blef blodigt. Pat. afled under sym-
ptomer af gangræn med en knappt märkbar
puls och med kalla extremiteter.

Anmärkningsvärdt var, att pulsen ända
till de 5 sista veckorna före döden alltid hade
varit stor och full, och först då blef intermit-
tent, och det blott tidtals, utan att förlora myc-

ket af sin fullhet och utan att knappt någon sin hafva varit öfver 100 slag.

Diagnosen hade varit: Hydrothorax, Dilatation eller Hypertrophie af hjertat och Valvelfel.

Behandlingen hade, af ofvanuppgifna skäl, blott kunnat vara palliativ.

Obduction:

Yttre besigtning: Kroppen i allmänhet afmagrad, extremiteterna oedematösa, till färgen något gulaktig; venstra sidan af bröstkorgen märkbart mera utstående, än den högra.

Inre besigtning: Brösthålet. Högra lungan starkt adhærent, öfra loben nästan frisk, men den nedra i ett tillstånd af ramollissement, liknande en grötlik massa af svartgrön färg; den venstra lungan deremot var fullkomligt frisk, men hopfallen, blodtom och seg, samt saccus pleuræ på denna sida innehållande närmare ett stop seröst fluidum.

Hjertat. Pericardium något förtjockadt och uppfyllt med samma fluidum, som saccus pleuræ. Venstra hjertat i hög grad dilateradt, tillika med någon hypertrophie; högra deremot blott i dilatations-tillstånd. Valvulæ semilunares aortæ mycket ossifierade och den ena med en större perforation. Aorta ascendens och arcus innehållande på dess väggar täta ossifierade partier, och i allmänhet mycket ojemn på dess yta. Aorta descendens i samma tillstånd, full med ossifierade plättar.

Underlifvet: I ventrikeln ingenting abnormalt; ej heller i småtarmarne eller första de-

len af intestina crassa, men kärnen i colon transversum och descendens lifligt injicierade och uti flexura iliaca befanns ett stycke af omkring 4 à 5 tum förträngdt och nästan svartaktigt, fullkomligt liknande börjande brand.

Herr *O. Marin* har uppläst en berättelse om en bland pioniererne vid Carlsborgs fästning endemisk ögonsjukdom, Amaurosis crepuscularis, eller Nyctalopia. Berättelsen finnes införd i Hygiea, Aug. 1840.

Herr *Dahlin* har meddelat följande sjukdomshistoria, med sections-berättelse.

"Icke för att blanda mig i striden mellan *Bouillaud* och *Zeroni*, men såsom ett talande bevis på huru Rheumatismen står i förhållande till hjertat, meddelar jag följande sjukdomsfall, hvilket jag icke kan neka, förekommit mig rätt intressant.

Rheumatismus acutus, slutande med Pericarditis.

Sadelmakaren *Strömbäck*, omkring 35 år gammal, insjuknade i början af Februarii i en rheumatisk feber. Han hade stelhet i alla leder, stark värk i hufvudet, full hastig puls och tryckning på bröstet, samt rheumatiska håll i sidorna och värk i alla lederna. Han åderläts, fick kräkmedel, sedermera pulv. Nitri tart. med Camfert (Lifmed. *Israël Ekströms* gamla medel), sedermera Tart. Antim. med Sol. Acetatis kalici och Sol. Acet. Ammonici. Värken öka-

des dock, äfvensom feberns häftighet och congestionen till hufvudet, så att han blef alldeles döf, och att han å nyo måste åderlåtas, hvarefter jag gaf Tart. antimonialis $\frac{1}{2}$ gran pro dosi 4 gånger dagligen. Dermed fortfors 4—5 dagar, till dess svettning inställde sig, hufvudet blef redigt och hörseln återkom. Nu reste jag bort på några dagar d. 14:de, och vid min återkomst d. 17 hade han ingen särdeles feber, men klagade öfver värk i fötterna och handlofvarna, som voro ödematöst uppdrifna, samt öfver en olidlig värk i trakten af hjertat. Jag lät genast sätta 20 blodiglar i trakten på hjertat, ingnida Crotonolja, och gaf Digitalis invärtes. Natten till d. 18 var högst orolig, hjertats slag kändes 3 refbensmellanrum d. 4, 5, 6. Hjertslagen voro intermittenta, percussionen var dof på en tum afstånd på högra sidan af bröstbenet, och 4 tum till venster derom, och vid auscultation hördes tydligt blåsbälgsljudet. Här-efter fick han dock sofva några nätter och började åter svettas som förut. Invärtes gafs *Jüngkens* sublimatpiller (3 gran sublimat med ana i drachma af Rheum och Guajac). Svettningarna upphörde dock snart, oron och ångesten om nätterna tilltogo, hjertats slag voro mycket oordentliga, långsamma och intermittenta. Jag lät nu gifva Infus. Digitalis och Aqua Amygdal. amarar. (Pharm. Bor.) ana partes, en matsked 4 gånger dagligen, samt ingnida *Cirillos* salfva på bröstet. Detta var mot slutet af Februarii. Hjertats slag, äfvensom pulsens, blefvo allt långsammare och mera intermittenta, total sömnlös-

het om nätterna tills fram på morgnarna, klagade öfver värk i ryggen och sidorna, och detta tillstånd fortfor till d. 14:de Mars, då han afled. Hvad jag förmodat, nemligen en plastisk utgjutning i hjertsäcken, var, såsom jag fann vid den följande obductionen, verkligen för handen. Hjertsäcken var tjock, sammanväxt med hjertat, i synnerhet dess bakre delar. På den främre var föreningen lösare och man fann så väl på hjertat, som på pericardium, en mängd lymfatiska exsudationer af 1 lineas tjocklek. Hjertat var äfven svullet, om jag så får uttrycka mig, och dess caviteter utvidgade och höllo mycket svart blod.

Efter *Bouillaud* har jag åderlåtitt för litet, efter *Zeroni* åderlåtitt för mycket. Anledning är dock för handen, att han under den starka svettningen, de dagarna då jag var bortrest, hade förkylt sig, och detta varit anledningen till Pericarditis. Men märkvärdigt var dock den hastiga utbildningen af exsudatet, som skedde inom ett dygn."

Hr *Dahlin* har också lemnat följande obductionsberättelse. Jag har för några månader sedan haft en märkvärdig obduction. En lösdrifvare, som hade något agg till en annan för 8 skillingars skull, tog sig före att gifva honom ett slag på venstra ögat, hvarefter han afled. Vid obduction fanns blott en sugillation öfver näsroten, i ögat och öfver pannbenet, men ingen yttre fractur. Deremot voro orbitaldelarna af pannbenet krossade

nästan ända till sutura alarum minorum ossis sphenoides och silbenet, i ganska små smulor, och crista galli satt lös. Luktnervsbulbus på ena sidan låg lös. Icke desto mindre lefde karlen i 4 dagar, och beklagade sig blott de 2 första, men som vid ransakningen blifvit upplyst att han hostat blod, och haft rödsot, så måste jag gifva en förklaring deröfver. Sant är, att öfra delarne af lungorna voro sjuka, men de nedra fullkomligt friska, och till rödsot fanns icke spår. Det är också nog till en absolut lethal skada, då basis cranii är krossad. Förmodligen har knogen kommit in mellan ögat och näsbenen, och åstadkommit denna fractur par contrecoup."

Hr *Carlson* väckte discussion öfver *Ramades* bekanta arbete "Lungsot kan botas," för att fästa Sällskapets uppmärksamhet på det öfverdrifna i förf:s påstående angående sjukdomens botlighet i allmänhet, och synnerligen på osannolikheten och verkliga osanningen af den utomordentliga framgång, som han lofvar af sin method med inhalationer, hvilka utgöra det egentligen utmärkande af *R:s* behandling.

Hr *Carlson* har noga följt förf:s föreskrifter, men efter ideliga fruktlösa försök ändtligen kommit till full öfvertygelse, att derigenom ingenting väsendtligen uträttas.

Med anledning af ett i Bibliothek for Læger uppgifvet Arcanum mot njursten har man talat om verksamheten af Terpentinen och de så kallade Tilly-droppar mot samma sjukdom. Hr

Huss anmärkte, att dessa medels kraft beror på deras halt af svafvelbundet kol.

På samma ställe omnämndes ett annat Arcanum mot hydrophobi, hvaraf Ordföranden tog sig anledning påminna om det förhållande, som egde rum år 1824, då öfver 100 personer här i Stockholm blefvo bitne af rasande djur. Ingen enda blef af sjukdomen angripen, af dem som vid Kongl. Lazarettet blifvit cauteriserade; hvaraf det skulle tyckas, att detta medel är ganska pålitligt.

Sällskapet har fått sig meddelad genom Hr *Wolff* i S:t Petersburg en uppsats af en Dr *Pheiffer* om ett af honom uppfunnet prophylacticum mot veneriska sjukdomen. I sitt bref till Sällskapet beklagar han, att han nu ej var i tillfälle att kunna uppgifva, hvilket medlet är, hvaraf han betjenar sig, som det vill synas, emedan han ernar utverka sig något patent eller någon annan betalning för sin upptäckt. Allt hvad man får veta, är, att han, i förening med en Dr *Frank*, flere år arbetat på att uppfinna ett pålitligt prophylacticum och, sedan de funnit det ifrågavarande, att månsidigt pröfva dess verksamhet; samt att af dessa försök, äfvensom af de, som under uppsigt af autoriserade vittnen blifvit anställda på Veneriska sjukhuset i S:t Petersburg, det anses afgjordt, att ifrågavarande medel är det bästa och säkraste förvaringsmedel mot syphilis, som man för det närvarande känner. Men om detta medel, såsom det af berättelsen

vill synas, blott är ett yttre, ett tvättvatten; **månne** man ej skulle våga på förhand betvifla dess ofelbarhet? **månne** ej rent vatten, i rätt tid användt, skall göra lika god verkan?

Hr *M. Retzius* har i Sällskapet föredragit, att en Dr *Crusel* från Cajana insändt till Kongl. Vetenskaps-Academien en afhandling om stric-
turers i urinröret botande medelst Galvanism. Hr *Ekströmer* och *Retzius* hade af Akademien fått uppdrag att på sjuke pröfva förf:s uppgift, hvilket de ock verkstält, men, då dessa försök ingalunda utföllo gynnsamt för saken, afstyrkt afhandlingens införande i Academiens Handlingar. Sedermera hade förf. det oakadt förnyat sin anhållan, att saken måtte pröfvas, hvarföre Hr *Retzius* nu hemställde, om någon bland Sällskapets ledamöter vore hugad att eftergöra eller fortsätta försöken. Hr *Lemchen* emottog tillhörande instrumenter, för att tillsammans med Hr *Liljewalch* på Kongl. Garnisons-sjukhuset anställa nya försök till utrönande af sanningen af förf:s uppgift; resultaterna af deras undersökningar hafva icke ännu blifvit Sällskapet meddelade.

Herr *Sprinchorn* (Jun.) har i Sällskapet tillkännagifvit, att han, enligt en föreskrift i Pharmac. Centralblatt, låtit bereda och håller till salu Cyankalium och Protojoduretum ferri saccharatum, hvilket sistnämnde præparat, sålunda beredt, skall väl bibehålla sig, utan att undergå någon förändring. (Jemf. Årsb. 1839.)

Herr *Huss* begagnade samma tillfälle att erinra, att detta præparat mycket blifvit berömdt emot chlorosis, dys- och amenorrhoe samt scrophler. Herr *H.* har gifvit i sådana fall 2—6 gran, 3 à 4 gånger dagligen.

Herr *S.* har äfven uppvisat ett af honom hos oss först beredt præparat, jernoxidhydrat, i upplöst form; hvilket præparat Preussiska Regeringen anbefallt, att städse hållas till hands på alla Apothek, till begagnande mot arsenikförgiftningar. Det vore önskligt, om samma förordning blefve hos oss gällande.

Äfvenledes har Herr *Sprinchorn* förevisat en art China-rot, tagen af *Smilax glauca*, och Rhabarber odlad i England.

Herr *Sprinchorn* har ock ur *Annalen der Chemie och Pharmacie* meddelat följande:

"*Bottger* anmärker, att uppgiften att Calciumsulfhydrat besitter egenskapen att förvandla håret till en grötartad massa, som lätt låter borttaga sig med en vanlig knif, utan att afficiera huden, så till vida blott eger sin rättighet, om Calciumsulfhydratet appliceras på ett mindre poröst ställe af huden, såsom t. ex. armen, på hvilket ställe det kan ligga en fjerdedels timma, utan att afficiera huden, hvaremot det, applicerad på öfverläppen, inom få minuter frambringa en temligt häftig sveda. Svedan minskas väl något, sedan huden hårdnat efter flere gånger förnyadt bruk af densamma; men i alla fall låter det

svårligen använda sig såsom medel att borttaga skägget. Deremot är det förträffligt att använda uti garfverier, då hudar deruti kunna ligga flere timmar, utan att lida skada; äfven lemna en hud, som blifvit befriad från håren genom detta, bättre läder, än den hud, som blifvit beredd på vanligt sätt,

Atkinsons Depilatorium.

Detta medel förekommer uti handeln uti kantiga glas af circa 8 uns rymd och består af ett fint, gult pulver. Hvarje glas är försegladt och försedt med ett fastklistradt omslag samt en anvisning, huru det skall brukas. Omslagets innehåll är följande: Hårborttagande medel, efter hvars bruk allt öfverflödigt hår uti ansigtet, i nacken och på armarna försvinner och huden blifver *mjuk* och *fin*, utaf *J. et E. Atkinson* i London Old Bond 24.

Uppgiften, huru den skall användas, lyder sålunda:

Blanda uti ett glas en tillräcklig mängd utaf pulvret med kallt vatten till consistens af ett tunnt klister och utstryk det med en flat spade till tjocklek af en 3 styfvers slant på det ställe, som skall befrias från hår, och på hvilket ställe massan, allt efter hårets styrka, bör blifva liggande från 3 till 5 minuter, men undvik att låta det ligga längre, än nödigt är, emedan det eljest, särdeles då huden är tunn, förorsakar inflammation; man akte sig äfven att det icke får beröra ett såradt ställe eller något utslag. Sedan det nu verkat,

afskrapas massan med en trubbig knif, och man tvättar äfven den delen af kroppen, som dermed varit betäckt. Håret skall ännu 2 eller 3 gånger dermed bestrykas, men vid ännu flera gånger förnyadt bruk af medlet blifva hårrötterna helt och hållet förstörda.

Dess egenskap att förstöra håret slår verkligen in, men det behöfves icke blott 5 minuter, utan till och med 10 samt derutöfver för att förstöra armhåren. Vid undersökning af pulvret befanns det sammansatt af en del Auripigment, sex delar kaustik kalk, samt ett gult färgämne. För dess halt af arsenik förtjenar detta medel icke att recommenderas, utan bör det tvertom förbjudas.

En Rökättika att recommendera skall vara följande, hvaraf vid begagnandet blott 6 à 8 droppar slås på en varm plåt:

Drachm. vjstarkaste ättika Acet. Gelu concentr.

Scrup. ij gr. v. Nejlikolja,

Drachm. dimid. Lavendelolja,

Drachm. dimid. Cedro-olja,

Gr. xv Bergamo-olja,

Gr. xv Timjams-olja,

Gr. vij Canelolja,

Drachm. iij absolut Alcohol,

Unc. dimid. Ättike-Æther.

Filtreras och förvaras.

Herr *Levertin* har efter *Edinb. Med. and Surg. Journ.* meddelat *H. Lonsdale's* undersökning på experimental väg öfver Blåsyrans phy-

sikaliska verkan, dess giftiga egenskaper samt terapeutiska användande. En afhandling af mycket interesse, så i physiologiskt, som medico-legalt och terapeutiskt hänseende; men som redan finnes fullständigt införd i Hygiea, Jan. 1840, p. 40.

Det af *Orfila* sednast uppgifna sättet, att genom kemisk behandling af hela den döda kroppen, vid fall af arsenik-förgiftning, ådagalägga giftets närvaro, har, med anledning af en artikel i Gazette medicale varit föremål för Sällskapets uppmärksamhet. Genom detta förfarande skall man vara i stånd att igenfinna giftet, äfven der intet sporr deraf kunnat upptäckas i magens och tarmens innehåll. Härigenom är således ett stort steg vunnet för dessa vigtiga undersökningar, om blott icke operationen derigenom blir så vidlöftig, att den i många fall eller på många orter ej torde kunna verkställas. Jemf. Hygiea, Maji 1840.

Herr *M. Retzius* har ånyo fäst uppmärksamheten på skiljaktigheten i præparation af vår Pharmakopés Superstibiis kalica och det äldre præparatet, Calx antimonii elota, samt deraf följande skiljaktighet i verksamhet.

Mohr's sätt att bereda vext-extracter medelst infundering med varmt eller ljumt vatten till så liten qvantitet som möjligt, decantation och inspissering, har Hr *Berlin* framställt; fördelen af denna method framför den med vat-

ten och alkohol, eller den med afkokning, består deri, att man erhåller ett renare och kraftigare extract, samt förkortar laborations-besväret.

Herr *Berlin* har i öfrigt genom noggrant recenserande af hela nummerföljden af Pharm. Centralblatt gjort Sällskapet bekant med Pharmaciens framsteg. Det viktigaste är redan i *Hygiea* meddeladt bland pharmaceutiska notiser. Ett och annat, som der blifvit förbigått, torde dock ännu förtjena att här få ett rum.

En sak, som man lätt bort kunna förmoda, men hvarvid intet afseende hittills blifvit fäst, är arsenikhalten hos *Magisterium Bismuthi*, hvilken inblandning, så liten den är, dock kan blifva farlig. Denna halt af arsenik har blifvit ådagalagd af *Reinch*, som derföre föreskrifver, att, för dess undvikande, lösa vismut i salpetersyra, fälla med kolsyradt kali i ringa öfverskott, tvätta fällningen, å nyo lösa i salpetersyra och slutligen utfälla *Magist. Bismuthi* med vatten.

Winckler meddelar recept för en munnpomada, som skall vara ganska angenäm och hålla sig länge. Den göres af russin, rosenvalten, osaltadt smör och vax, samt färgas med alkanna.

Enligt *Artus* erhålles kiselsyresfritt kolsyradt kali ganska lätt på det sätt, att man öfvergjuter pottaskan med en lika vikt kallt vatten, låter stå i 36 timmar, afgjuter långsamt och tillsätter på hvarje skålpund pottaska 6—8

lod nyss glödgade trädkol, omrör, filtrerar och afdunstar till torrhet.

Grofkornigt Osmium-Iridium gör utomordentligt god tjänst, då man vill concentrera eller afdestillera vätskor; man behöfver blott t. ex. i retorten inkasta ett par korn deraf, så börjar vätskan koka, och fortsätter dermed, ehuru värmegraden ej ännu är så hög, som vätskans kokpunkt. Uppfinningen är af *Döbereiner*. Herr *Berlin* har försökt den vid afdestillering af alkohol, hvilken derigenom gick mycket hastigt för sig. Samma korn kunna, så ofta som behågas, användas och kosta ingenting.

Wöhler har stadfäst *Preuss'* uppgift om ett särdeles sätt att bereda Oxidum ferroso-ferricum. Man upphettar jern-oxidhydrat tillsammans med vatten och fint pulveriseradt stångjern; detta syrsätter sig på vattnets bekostnad under liflig vätgas-utveckling, och faller såsom ett svart pulver, hvilket lätt afslammas och torkas, utan att förändras. Denna berednings-method af æthiops martialis är den bästa vi ega.

Kerner har uti en artikel visat, huru *Bestuscheffs* ursprungliga föreskrift för beredningen af dess Nervtinctur, att neml. lösa 3. d. deliquescerad sublimerad jernchlorid i 12 uns alkohol och låta blandningen stå en tid på ett kyligt ställe, undergått flerfaldiga förändringar i anseende till beståndsdelarnes förhållande och genom olika tillsats af æther, hvarigenom jernchlo-

riden mer, än annars skulle ske, förvandlas till jernchlorur och jernchlorid, tincturen blir sur, och ett hartzartadt ämne bildas. Måne en sådan omskapning af gamla godkända præparater kan vara nyttig eller ligiltig för therapien?

Joulmouche har af talrika försök dragit den slutsats, att verkningarne af kräkvinsten icke upphävas af china, hvarken i infusion eller decoct; men hindras något af china i pulver. Galläpplen deremot, både som decoct och pulver, tillintetgöra dess verkan.

Petrequin berömmar *Secale cornutum* emot lamhet i doser af 6 gran, stigande till 30—48 gran, i förening med terpentinklistirer och stärkande animalisk diet. Medlet förorsakar förstoppning, sällan diarrhoe.

Carmichael och *Guthrie* hafva recommerat terpentin-olja invärtes emot Iritis och Choroïditis chronica; *Flaner* och *Trinchinetti* instämma häri. Medlet inskränker congestion till ögat, lindrar smärtorna och tårarna samt befördrar det utgjutna varets resorption (?!). Såsom liverkningar iaktogs vanligen förstoppning och syrebildning i magen. *Carmichaels* formel är: Rec. Ol. Tereb. drachm. Vitell. ovar. N:o 1. M:e adde sensim Emuls. amygd. dulc. unc. iv, Syr. Cort. aurant. unc. ij, T:ræ Cinnamom. gutt. iv. Det är godt att tillsätta några gran kolsyradt natron.

RECENSIONER.

Herr *Carlsson* har recenserat några häften af Bibliothek for Læger. Såsom af vigt i praktiskt hänseende har Herr *C.* fäst sig vid tvenne sjukdomsfall; det ena gick derpå ut, att ett Carcinoma cutaneum med öppet sår blifvit lyckligt och varaktigt läkt medelst invärtes bruk af Nitras argenticum, och samtidig utvärtes application af Acidum nitri. — Det andra var ett fall af envis rheumatism, som, efter fåfängt begagnande af åtskilliga medel, slutligen syntes gifva vika för Oleum jecoris Aselli tagen invärtes. Med anledning af denna uppgift meddelade flere ledamöter sin erfarenhet angående detta medels verkningar. Herr *Ekströmer* hade ofta sett god verkan af dess invärtes bruk i scrophulösa åkommor; men anmärkte, att præparatet erhålles af ganska olika godhet, ibland så stinkande och vidrigt, att ingen kunnat intaga det, ibland har det med lätthet kunnat fördragas. I afseende på denna præparatets olikhet upplyste Herr *Sundevall*, som egde speciel kännedom om præparationssättet, att den tran, som först och sjelfvilligt afrinner, blifver ren och god; men att den, som sedermera utkokas, blifver af en vidrig färg och lukt, samt oklar. — Herr *Huss* har ofta med god framgång använt den å Kongl. Lazarettet emot scrophler och funnit den till och med hafva befordrat förbättring af phthisis.

Ur *Henkes Zeitschrift* har Herr *Carlson* meddelat en artikel rörande möjligheten af sken-

dödas begrafning och om sättet att förebygga en sådan olycka genom inrättande af tjenliga likhus. Frågan betraktades från flere sidor af flere bland Sällskapets ledamöter; i hufvudsaken tycktes dock de flesta komma öfverens, att sådana olycksfall, åtminstone hos oss, der begrafningarna i allmänhet ej särdeles fortskyndas, högst sällan lära kunna inträffa; och exempel anfördes på orter, der likhus längre tid funnits, der dels alldeles inga, dels en högst ringa procent åter kommit till lifs. Om samma ämne finnes en liten uppsats i Årsberättelsen för 1839, hvartill vi, för jemnförelse skull, hänvisa.

Herr *Berlin* har recenserat hela nummerföljden af *Pharmaceutisches Centralblatt*. Det viktigaste deraf är meddeladt i *Hygiea*, och en del är meddelad här ofvanföre.

Utgifvaren har i Sällskapet uppläst en Recension öfver "Gymnastikens allmänna grunder: af *Ling*," som finnes intagen i *Hygiea*, Mars 1840.

Kongl. Vetenskaps-Akademien har anmodat Sällskapet, att låta granska en till Akademien insänd skrift: *Lettres à l'Academie des Sciences &c. sur la rage humaine confirmée; par Bellanger*. De som genomläst afhandlingen, hafva vitsordat, att den i intet hänseende är förtjent af någon särskild uppmärksamhet, på grund hvaraf Sällskapet ansett sig icke kunna lemna något fördelaktigt yttrande deröfver. Rapportörerne hafva inför Franska Institutet ej heller yttrat sig till fördel för afhandlingen.

Herr *M. Retzius* har redogjort för en *Mémoire sur les propriétés curatives de Balsamé-leon*. Det prunkande namnet (på Svenska Lejonbalsam) skall antyda medlets utomordentliga kraft. Också uppgifves det i skriften, såsom ett hastigt verkande och alldeles ofelbart hæmostastiskt och antiscorbutiskt medel. Compositionen är dock ännu en hemlighet; för öfrigt synes uppsatsen alltigenom bära prägel af charlataneri.

Herr *Tholander* har i öfversättning meddelat Sällskapet *Henles* arbete: Om slembildning och varbildning samt deras förhållande till epidermis och epithelium. Denna intressanta och utförliga afhandling har blifvit fullständigt återgifven i *Hygiea*. 1840. N:o 1 och följ.

Herr *A. Retzius* recenserade en brochure: *Radicale Heilung der Brüche*, aus d. Französ. v. *Simon*. Den innehåller blott högst vanliga begrepp om bråck, och såsom kronan på verket ett recept på en decoct och ett pulver, genom hvilkas begagnande, enligt lemnade föreskrifter, det stora löftet skall gå i fullbordan. Deraf vill synas, att arbetet ej hörer till de klassiska.

Herr *Huss* har recenserat hela Nummerföljden af *Gazette Medicale*, hvad som gifvit anledning till discussion inom Sällskapet och hvad som derur här intages, återfinnes hvart på sitt ställe.

Äfven har Herr *Huss* utförligen recenserat Herr *Glas'* dissertation: In tuberculosin pulmonum seu phthisin pulmonum tuberculosam inquirens Dissertatio pathologico-medica. Samma recension finnes oafkortad intagen i *Hygiea* Jan. 1840.

Herr *Svalin* har i Sällskapet uppläst: "Blick på Tenotomien," hvilken uppsats han låtit inflyta i *Hygiea* Jan. 1840.

Herr *Svalin* har också meddelat och sedermera i *Hygiea* Apr. 1840 infört en artikel ur *Caspers* Wochen-Schrift: Bidrag till den subcutana Orthopedien af Prof. *Dieffenbach*, och i sammanhang härmed redogjorde Herr *S.* för en af honom enligt *Dieffenbachs* method opererad contractur af en knäled hos ett barn.

Ur *Gazette Medicale* har Herr *Svalin* anført om tvenne af Amussat verkställda operationer för bildande af anus artificialis uti ventra regio lumbalis. Berättelsen finnes införd i *Hygiea*, Aug. 1840. Observationer rörande organiska stricturer i rectum af *Bérard*; införde i *Hygiea*, Nov. 1839. — En afhandling af *Velpeau* om Anchyloser.

Herr *Sprinchorn* (jun.) har meddelat Sällskapet från *Annalen der Chemie u. Pharmacie* Dr: *Thomsons* undersökning öfver Drogförfälskningen i England, hvilken undersökning blifvit förelagd Brittiska Underhuset, till vidtagande af åtgärder för detta skadliga missbruks afskaffande.

INSTRUMENTER.

Herr *Levertin* uppvisade i Sällskapet ett nytt instrument, som blifvit honom skänkt af en Engländare, och som erhållit loford och recommendation såsom ändamålsenligt af flere bland Londons förnämste Läkare. Det har blifvit kalladt Respirator, och består af ett mångdubbelt galler af fin metalltråd, väl infattadt i en ram, samt är bestämdt att knytas för munnen, på det att man dermedelst skall kunna moderera luftens temperatur för dem, som lidas af bröstsjukdomar. Instrumentet är skönt arbetadt, men lär falla sig något dyrt; och om dess praktiska duglighet och nytta torde man väl, oaktadt det, förmodligen på theoretiska skäl, meddelade berömmet af ansedde män, våga tvifla, intill dess försök dermed vederbörligen i stort blifvit anställde.

CHIRURGISKA INSTRUMENTER.

Herr *Svalin* har förevisat åtskilliga Chirurgiska instrumenter, som han hemfört från sin nyligen fulländade utländska resa, t. ex.: de af *Bretonneau* och *Trousseau* begagnade rör för tracheotomi. — *Sonder*, beredde af elfenben, hvars bensubstans blifvit med syror extraherad, så att de bestå af rent brosk. Herr *Ekströmer* upplyste, att han gjort försök med desse sonder, och ansåg han dem ega företräde framför de vanliga sensträngarne genom sin glatthet, och derföre, att de efter begagnandet återtaga sin förra form och beskaffenhet; men

att de deremot hade den olägenhet, att ej kunna antaga och bibehålla den böjning man vill gifva dem, hvadan de ock äro svåra att införa. — Ett nytt instrument för tonsillernas afskärande, uppfunnet af Amerikanaren *Fanny-stock* och förbättradt af *Velpeau* m. fl.

Herr *Bassuglia* har låtit anmäla, att han tillverkar och för det billiga priset 6 R:dr 32 sk. B:co försäljer en vacker anatomisk statue écorchée. Statuens höjd är ungefär $1\frac{1}{2}$ aln.

Herr *Ekströmer* har förevisat ett nytt ämne till stoppning för madrasser, præpareradt af putamen af Cocosnötter. Det recommenderas, emedan det skall kunna fås till godt pris, emedan det skall vara ganska varaktigt och icke ruttua; mal och andra insecter lära icke heller trifvas deruti. Det är elastiskt och synes böra blifva ganska ändamålsenligt, om de föregifna egenskaperna befinnas vara verkliga. Herr *E.* har låtit göra 10 madrasser, fyllda med detta ämne, för att dermed göra försök på Kongl. Lazarettet. Madrasser fyllda med tång hafva redan blifvit försökta derstädes, men icke befunnits så goda, som man föregifvit; synnerligen hafva de det felet att bilda klumpar, så att de ofta behöfva omgöras.

Herr *Mörth* har insändt modell till sjuk-säng för patienter med fractur af Collum femo-
Sv. Läk.-Sällsk. Årsb. 1840. 6

ris eller på andra ställen af låret, äfven begagnelig för febersjuka med liggsår, och i flere andra fall, jämte följande beskrifning:

En vanlig säng, försedd med höga fristående stolpar, bäddas med madrasser så högt, att de fylla ända upp till sidokanterne. Därefter lyftes öfver stolparne en ram med stadiga runda sidostänger, på hvilka är spikad och starkt utspänd buldan, eller, ännu bättre, segelduk, öfverklädd på medlersta delen med vaxduk. Öfver alltsammans är ett lakan fastrockladt, så att det icke kan vecka sig, och midt igenom lakan, vaxduk och buldan är en liten oval öppning, på det ställe som passar efter den sjukes längd. I de fyra sängstolparne äro hål borrarade på så många ställen man behagar och till dessa hål äro 4 jernsprintar, som insättas i dem, högre eller lägre, allt efter som man mer eller mindre vill höja den sjuke.

Fördelar:

- a) Sängen kan ombäddas, utan att patienten behöfver flyttas eller ens rubbas i sitt läge.
- b) Behöfver icke så kalladt bäcken föras under den sjuke, som ofta är ganska svårt, både vid en fractura colli femoris och då liggsår finnas; ty i dess ställe upplyftes den lösa ramen, jernsprintarne flyttas efter, så man behagar, och ett käril sättes midt under den ovalformiga öppningen.
- c) Den sjuke kan med detsamma tvättas, åtminstone till någon del.
- d) Patienten får svalas. Utom den lugnande känsla detta medförer, har det ock den huf-

vudsakliga nyttan, att, om liggsår redan finnas, läkas de lättare, än i en vanlig säng, der värmen alltid är lika; om de icke finnas, skola de icke lätt kunna uppkomma.

e) Då patienten en liten tid legat på ramen, under det den är upphöjd, som lämpligast sker ett par timmar hvar dag, så inträffar att duken töjer sig midt på, särdeles om den sjuke är mycket tung: för att afhjelpa detta, behöfver man blott indrifva båda kilarne vid hufvud- och fotändan, då väfven åter utspännes, som den var förut. Men i anseende till denna utspänning, är det nödigt, att öppningen midt på väfven göres från början oval, emedan den alltid sedermera antager rund form.

f) Har nu den sjuke i den upphöjda ställningen begagnat de omnämnde bekvämligheterne, blifvit tvättad, m. m. men önskar ändå, för att ytterligare svalas, dröja en längre stund, innan han nedsänkes på bädden, så finnes på sidan en lucka, som kan spännas före öppningen i väfven, hvarigenom än mera bekvämlighet i läge vinnes. Denna lucka bör dock alltid fästas med läderremmar och spännen, ehuru icke så har skett på modellen. Då patienten nedsänkes på madrassen, hoprullas luckan och lägges på sidan i sängen.

Sedan jag nu genomgått fördelarne, återstår att bemöta det enda inkast, som troligen kan komma att göras, det nämligen, att det undre lakanet icke kan få ombytas, så ofta som man eljest skulle kunna vilja; men detta vederlägges

deraf, att en patient, hvars sjukdom är af den art, att en så construerad säng behöfver brukas, högst ogerna lärer vilja flyttas ofta; och dessutom hindrar ju ingen ting, att för en förmögnare flere ramar kunna förfärdigas. Tvänne sådane äro alltid behöflige.

Slutligen får jag nämna, att jag med största fördel i 2 månader begagnat sådan säng för en patient med brott i lårbenshalsen; att en slägtinge till denna patient gjort uppfinningen, hvartill jag blott lagt några obetydliga tillägg; att första anledningen till uppfinningen var liggsår, som hotade att blifva högst farliga, helst patienten är 72 år gammal och af mycken embonpoint. Dessa liggsår, som nu i flere veckor varit läkte, hade, utom denna inrättning, troligen aldrig blifvit det.

I följd af allt detta har jag ansett som en pligt, att på det högsta recommendera bruket af sådan säng vid fracturer på lårbenet, eller då svåra liggsår hota med undergång.

Hr Prof. *Åkerman* har, med anledning af ett hos Rikets nu församlade Ständer begärdt understöd för det Orthopediska Institut, som han stiftat, begärt Svenska Läkare-Sällskapets yttrande, huruvida Sällskapet ansåge detta Institut ändamålsenligt och förtjent af något understöd af Statsmedel. Sällskapet har derföre tagit i öfvervägande, att Orthopediska kuranstalters allmänneliga nytta numera i de fleste länder anses satt utom allt tvifvel, hvilket bäst bevisas deraf, att sådane anstalter på flere ställen, t. ex. i Berlin och Paris, blifvit satte i förbindelse

med allmänna sjukvårdsanstalter; att det äfven för vårt fädernesland måste vara angeläget och nyttigt, att hafva åtminstone en sådan; att, då en sådan anstalt, enligt konstens närvarande ståndpunkt, erfordrar en större mängd kostsamma apparater och machinerier, det för den mindre bemedlade enskilde blifver omöjligt att emottaga och lämpligt behandla hithörande sjuke, med mindre än att äska en afgift, som för de fleste öfverstiger tillgångarne och således utesluter dem från kuranstaltens begagnande; och särskilt hvad Prof. *Åkermans* Institut beträffar, att, såsom Sällskapet har sig bekant, kurmethoden der verkställes enligt Vetenskapens och erfarenhetens nu allmänt erkända fordringar, ej mindre medelst allmän gymnastik och öfriga, inre och yttre curativa hjälpmedel, än medelst machinerier; att Prof. *Åkerman* enskilt uppoffrat betydliga omkostnader, för att grundlägga och underhålla nämnde anstalt, och att den afgift, som erlægges för den sjukes behandling der, är jemförelsevis mot på andra orter ganska måttlig; till följe häraf ansåg sig Sällskapet böra uttala å ena sidan den önskan, att Prof. *Åkermans* nitfulla bemödanden och oegennyttiga uppoffringar måtte för den goda sakens skull välförtjent hugnas med ett kraftigt understöd af allmänna medel, och å en annan sida den öfvertygelse, att denna nyttiga anstalt, förutan ett sådant understöd, säkert måste förr eller sednare upplösas, då den i sakens närvarande skick ej kan underhålla sig sjelf; hvilket genom utdrag ur protokollet blifvit Hr Prof. *Åkerman* meddeladt.

Härvid torde det tillåtas Ref. bifoga några reflexioner, förnemligast föranledda af de uppsatser Hr *Åkerman*, efter afgifvandet af detta utlåtande, låtit inflyta i en tidning. Deraf inhämtas neml., att Hr *Åkerman* och hans Inrättning hafva flere svårigheter att bekämpa, än sjukdomar och economiska förluster; de hafva också fiender, af hvilka somliga förneka sjelfva saken, d. v. s. anse orthopedisk behandling onödig eller skadlig, somliga åter synas hysa misstroende blott till Hr *Åkermans* Institut. Då dessa motståndare äfvenledes måste ogilla Sällskapets här meddelade utlåtande, anser sig Ref., som deltagit i beslutet, befogad att vid detta tillfälle begära någon uppmärksamhet för denna angelägenhet. Hvad först sakens vedersakare beträffar, så tyckes, att man ej borde behöfva vidare bevis, än det historiska factum, att orthopediska anstalter sedan längre tid tillbaka finnas och nya efterhand tillkomma; men de, som ej häruti kunna se bevis för deras gagnelighet, torde dock medgifva, att de årliga öfversigterna af Resultaterna af behandlingen vid nämnde anstalter äro bevisande, såvidt de till visshet ådagalägga att något godt dermed uträttas. För dem, som gjort sig någon möda att efterfråga sådana allmänna resultat och hvilka ej stanna vid att bedöma saken efter ett eller några få enskilda misslyckade försök, är det en redan afgjord erfarenhetssanning, att en stor mängd åkommor genom orthopedisk behandling botas, och att, der allmän gymnastik dermed förenas, alla skörda den allmänna vinst, att sjukdomen stadnar i sin utveckling, samt en förbättring i sitt helso tillstånd i

allmänhet, hvilket, åtminstone från medicinsk synpunkt, säkerligen är den största och egentliga vinsten, alldenstund de fleste hithörande Patienter lida ej blott till yttre utseendet genom en mekanisk vanskaplighet, men ock af en inre dynamisk sjuklighet. Att fall skola förekomma, der orthopedisk behandling ej förmår hjälpa, är ej mer att lägga konsten till last, än det i allmänhet kan tillvitas Medicinen, att människor, oaktadt all använd konstskicklighet, fortfara att vara sjuka och dö. Deras mening, som utan villkor förkasta orthopedisk behandling, är följaktligen falsk. Men det är klart, att, der framgången är svår, långsam, nästan omärklig och således mindre lysande, der den yttre synbara förbättringen är jemförelsevis obetydligare än den inre, der måste man ega kunskaper för att rätt bedöma tillståndet, der måste man ock öfverskåda resultaten i stort, ej döma af enskilda fall. Om man således till slut måste förenas om den åsigten, att Orthopedien är gagnelig, så följer deraf, att den lika litet, som någon annan gren af Medicinen, kan undvaras. Vi antage derföre på goda skäl, att ett Orthopediskt Institut äfven hos oss är af behofvet påkalladt. — Hvad åter Hr *Åkermans* Institut beträffar, så bör väl det underkastas samma måttstock, som de öfriga. Vi hålla oss fördenskull till resultaten af de derstädes intagnes behandling. Deraf vill det synas, att ingen anledning finnes för hand att påstå, att dessa resultater äro mindre gynnsamma för saken, än de som erhållits vid andra dylika Instituter. Såsom bevis kan följande af Hr *Åkerman* meddelade öfversigt tjena.

Utdrag ur Josefinska Orthopediska In-
9 Oct. 1827 till

Emotta- gen.	Patientens namn.	Ål- der.	Sjukdomens art och du- ration.
1827.		år	
Oct. 9	John Å.	10	Hög grad af Puckel — 7 år.
„ 16	Mathilda M.	15	Scol. dextra; lindrig; 3 år.
„ „	Belty G.	16	D:o, men i högsta grad jag sett — 5 år.
„ 24	Constance F.	8	Låghalt, 1 1/2 tum.
Dec. 4	Eleonora Lov. G.	16	Scol. dextr.; hög gr.; 4 år.
1828.			
Jan. 26	Sof. S.	14 ³ / ₄	D:o d:o 6 år.
Febr. 20	Alb. Fredrika R.	17 ³ / ₄	D:o d:o 7 år.
Maji 29	Johanna M. F.	20 ¹ / ₂	D:o d:o 7 år.
Junii 1	Johanna M. W.	8	D:o lindr. gr., ¹ / ₂ år.
„ 2	Knut Osc. B.	16	Puckel, hög gr., 9 år.
„ 18	Eleonora E.	16	Scol. dextra, i hög gr. i 3 år — förmådde knappt gå.
„ „	Aurore E.	11	Scilios. sinistra (sällsynt), lindr. gr.
„ 28	Beata C.	8	Låghalt 1 tum — 1 år.
Julii 15	Therèse B.	8	Scol. dextr. — ej hög grad i ¹ / ₄ år.

stitutets Journal från dess stiftelse d.
October 1840.

Utskrif- ven.	Anmärkningar.
1828.	
Sept. 30	Något förbättrad; kunde gå bättre — vext 2 1/2 tum under kuren. — Obotlig.
Oct. 1	Förbättrad.
Sept. 19	Något förbättrad — lindrad till plågor — obotlig — vext bra under kuren.
Oct. 23	Nära botad.
1829.	
Maji 29	Mycket förbättrad.
„ 28	Mycket förbättrad till kroppsform, helse och lynne.
„ 26	Mycket förbättrad.
„ 28	D:o
1828.	
Dec. 30	Förbättrad.
1829.	
Maji 29	Mycket förbättrad — hufvudet rakt — halsen utsträckt — hade vext 4 tum — NB. förut upphört vaxa — obotlig.
1830.	
Dec. 19	Fadren har lemnat ett skriftligt intygande om hennes förvånande förbättring — blef nära rak, stark, frisk — utom kuren hade sannolikt ej lefvat länge.
1828.	
Dec. 17	Nära återställd.
1829.	
Oct. 19	Det förkortade benet vid utskrifningen litet längre än det andra — i Mars 1831 båda benen lika.
„ 25	Nära rak.

1828.			
Oct. 14	Fredrika H.	14	Den 2:dra med Scolios. sinistra, i 1 år.
" 22	Sofia W.	14	Scol. dextr. — i $1\frac{1}{2}$ år.
Nov. 1	Fredrika S.	13	D:o D:o — i månad, venstra höften mycket utstående.
" 29	Carl Johan K.	6	Puckel i hög grad af fall och stöt.
1829.			
Jan. 19	Jakob S.	5	Börjande puckel — $1\frac{1}{4}$ år.
Mars 14	Charlotta R.	40	Låghalt -- 5 tums skillnad — trol. af stöt 10 år förut.
Junii 12	Magnus G.	4 $\frac{1}{2}$	Puckel i 4 mån.
" 3	J. Amalia B.	14	Stor puckel 2 år — spenslig, svag.
" 15	Brunhilda B.	14	Låghalt af anchylos i knäled., något sned i ryggen.
" 21	Malla B.	6	Låghalt af höftsjuka — i 2 månader.
" 25	Maria Å.	14	Scol. dextr. 1 år — svag, sjuklig.
Julii 6	Fredrika B.	20	Scol. dextr. i ganska hög grad, i 7 år.

1830.		
Febr. 14	Mycket förbättrad.	
Junii 28	Nära rak -- blef af kuren befriad från convulsioner, samt frisk, stark och munter.	
1829.		
Maji 4	Snedheten var komplett kurerad redan inom 4 månader — till bevis, huru lätta och säkra orthopediska kurer äro, som börjas i god tid. Snedheten var ändå icke obetydlig.	
Aug. 7	Skrofulös, rachitisk i hög grad. Skrofulösa tumörer och bulnader gjorde att kuren måste afbrytas.	
Oct. 24	Svag, skrofulös, sjuklig — dog hemma efter några veckor.	
Maji 14	Fick lindring i plågorna af sträckliggningen — det har flere gånger observerats — fick bättre sömn än förut — lefde blott 1 år efter kurens slut.	
1830.		
Apr. 12	Skrofulös, rachitisk, svag, hade behöft flere års kur.	
1831.		
Junii 5	Ryggen mycket förbättrad, äfvensom helsan och krafterne.	
1830.		
Sept. 27	Ryggraden blifvit rak — knäet obotligt.	
Mars 27	Uppbrutne fistlar hindrade kuren — dog efter 1 år.	
Maji 9	Föga förbättrad.	
1831.		
Julii 11	Märkvärdigt förbättrad — venstra höften alldeles återställd — högra skulderbladet hade gått in så mycket, att man kunde få handen full af den lösa, slappa, hängande huden, der den förut var spänd. — Ryggraden mycket uträtad.	

1829.			
Julii 17	Jakobina O.	15	Scol. dextra.
Aug. 14	Louise G.	13	Låghalt i mindre grad — snedh. i rygg och bäck- kenet — fl. år.
” 27	Louis H.	16	Puckel, betydl. — flera år.
Sept. 25	Fredrika H.	22	Scol. dextr. i 7 år.
” 28	Rosalie T.	12	Scol. dextr., hög grad — flera år.
Oct. 10	Amalia P.		Hög grad af snedh. i ned. hals- och öfre ryggko- torne — hufvudet läg- ner på ena axeln — värk, plågor i 7 år.
” 12	Sofia B.	14	Scol. dextr. i hög grad — i flera år.
Nov. 12	Olivia B.	10	Luxatio spont. i höftled. — ena benet 5 tum korta- re än det andra.
” 17	Mamsell G.	16	Scol. dextr.
1830.			
Febr. 21	Henriette D.	15	D:o i lindr. grad.
Mars 9	Sofia K.	16	Lindrig snedh. i nedr. del. af rygg och bäckenet — 1 år.
” ”	Jeannette B.	15	Scol. dextr. icke obetydlig.
Apr. 6	Augusta L.	12 $\frac{1}{2}$	D:o af fall i en trappa.
” 13	Emma R.	15	D:o i 1 år.

1830.
Sept. 6 Nästan fullkomligt återställd.
Aug. 13 Någon haltning knappt synbar — mer frisk och stark än förut.
1831.
April 2 Mycket förbättrad, till anhörigas stora fögnad, hvarom betyg finnes — vext mycket, fått bättre ställning och helse.
1830.
Sept. 27 Mycket förbättrad — nära rak.
1831.
Juli 29 Mycket förbättrad.
- Oct. 14 Hufvudet blef upprättadt — värk och plågor försvunno — patienten mycket förbättrad, enligt ett betyg från Doctor *Bäckström*.
1830.
Dec. 12 Mycket förbättrad.
- Sept. 19 Kuren måste upphöra för uppbrytande fistlar. Dog i början af år 1831.
1829.
Dec. 18 Af 3 månaders kur kunde icke mycken förbättring väntas.
1830.
Sept. 21 Alldeles återställd och rak.
Juli 8 Alldeles återställd — fri från den värk hon haft; i den högra sidan, och som ökats af att gå.
1831.
Juni 14 Mycket förbättrad.
Brukade kuren i 9 månader, men oordentligt togs ofta hem af föräldrarna. — Obetydligt förbättrad.
1830.
Dec. 13 Förbättrad efter kurtidens korthet.

1830.				
Apr. 20	Charlotta N.	17	Scol. dextr. icke betydlig, i 2 år.	
Junii 5	Per Aron B.	10	Krökn. å ryggr., snedh. i bäckenet — låghalt af fall och stöt — krokigt knö; i 4 månader.	
„ 26	Carl Fr. L.	4	Låghalt af höfstsjuka i $\frac{3}{4}$ år.	
Julii 5	Fredrika H.	8	Låghalt — ena benet 5 tum längre än det andra.	
„ 7	Mamsell H.	17	Stor puckel högt upp, i 8 år — värk och plågor i bröstet.	
„ 8	Charlotta v. B.	10	Scol. dextr. betydl. då hon stod eller gick; obetydl. då hon låg — orkade knappt gå.	
„ 19	Adolfina R.	14	Scol. dextr. icke obetydlig — i 3 år.	
„ 21	Ida E.	14	D:o D:o i mycket hög grad.	
„ „	Carolina L.	15	D:o D:o — i 8 år.	
„ „	Elise S.	7	D:o D:o lindrig — 1 år.	
„ „	Fredrika N.	17	Puckel, stor — i 2 år.	
Aug. 15	Emma M.	15	Lindr. scol. dextr. i $\frac{1}{2}$ år.	
Oct. 1	Augusta B.		Snedh. i ryggen, ej betyd- lig — 2 år.	
„ 2	Albert B.	10	Mycket krokigt knä — der- af låghalt i 9 år.	
Nov. 1	Mamsell M.	12	Scol. dextra, lindrig; i 1 år.	
Dec. 4	Mathilda S.	15	D:o — icke betydlig — i 1 år.	
1831.				
Jan. 18	Catharina H.	17	D:o i hög grad, i 3 år.	

1831.
Febr. 20 Nära rak.
1832.
Febr. 20 Mycket låghalt vid kurens början — bortlade småningom först kryckan och sedan käppen. Var redan efter 9 månaders kur återställd, men qvarblef till fullt år.
1830.
Sept. 24 Uppbrytande fistlar afbröto kuren.
Sept. 5 Efter 2 månaders kurförsök utskrefs som obotlig.
1831.
Febr. 7 Lindrades betydligt till sina plågor, hvilket alltid är en följd af sträckkuren äfven hos obotliga. Kroppen längre och mer rak än förut, Puckeln litet eller intet minskad.
1832.
Junii 3 Frisk, stark och återställd — som fortfor 1838, då hon återkom till Stockholm.
1831.
Julii 19 Nära kurerad. Snedheten märktes obetydligt.
Julii 21 Något förbättrad.
Julii 22 D:o d:o.
Julii 21 Alldeles rak och återställd, enligt betyg.
Sept. 11 Nära kurerad, frisk, stark — puckeln mycket minskad.
Återställd till normalform efter några månader.
Dec. 21 Kurerad.
Knäet blef efter 3 års kur rakt, men oböjligt — han måste gå med rakt knä.
- Apr. 1 Förbättrad.
Oct. 29 Kurerad — blott en liten, knappt märklig grad af krökningen var qvar.
1832.
Julii 18 Mycket förbättrad. Var gratist, på anslaget af Riksens Ständer.

1831.				
Feb. 17	Sigrid v. P.	15	Scol. dextra i hög grad, 5 år.	
„ 28	Jacques L.	13	Krokigt knä af rheum. värk.	
Apr. 7	Aurora Ö.	12	Scol. dextr. lindr. grad — i 1 år.	
„ 18	Louise K.	16	D:o icke obetydl. — i 1 år.	
Maji 3	Carolina L.	20	D:o i högsta grad — mot- stycke till Betty G. (den 3:e i ordn.); 5 år.	
„ 29	Reinhold T.	8	Puckel betydl. i 2 år — ytterst svag — kunde ej gå.	
Junii 10	Jakob B.	3	Börjande puckel — ytterst spenslig, svag, sjuklig.	
„ 22	Sofia G.	13	Scol. dextr. med en mot- svarande krökning åt venster af hals-kotorne i 1 år.	
Julii 28	Aurora Ö.	14	Scol. dextr. lindr. gr. — 1 år.	
Aug. 18	Christina S.	13	Scol. dextr. lindrig grad — 1 år.	
Nov. 4	Ulrika F.	15	Scol. dextr. — 2 år.	
1832.				
Febr. 20	Gustaf W.	11	Betydl. puckel, äfven låg- halt i 1 år.	
Junii 26	Sofia H.	16	Betydl. Scol. dextr.; myc- ket svag och sjuklig — 5 år.	

1832.
Mars 27 Mycket förbättrad.
1831.
Apr. 24 Fullkomligt kurerad och rak i knäet.
1832.
Apr. 7 Alldeles återställd till normalform.
- Mars 17 D:o d:o d:o.
1833.
Jan. 23 Mycket förbättrad till kroppsform och helsa.
- Svag, sjuklig efter många fross-recidiver, svank-
ryggig, magen mycket framåt — fick under
kuren flera lymphatiska svulster — blef rak,
stark, kraftfull, som fortfarit alla följande år.
1831.
Aug. 24 Efter 2 och en half månad togs hem af fadren,
okurerad.
1832.
Junii 28 Mycket förbättrad.
- Aug. 28 Nara restituerad — fri kur på Ständernes an-
slag.
- Oct. 7 Alldeles restituerad och befriad från all sned-
het.
- Oct. 21 Mycket förbättrad — brukade orthopedisk säng
hemma efteråt, och skref att hon blef all-
deles rak.
1833.
Febr. 22 Något förbättrad. Jag hade flera gånger rådt
föräldrarna att lemna gossen till Orthopedi-
ska Institutet, innan det onda uppnått så hög
grad, men så förnuftiga äro föräldrar sällan.
- Julii 28 Mycket förbättrad.

1832.				
Junii 28	Amalia R.	5	En mindre puckel.	
Oct. 3	Minona Z.	4	Enorm puckel i 2 år.	
„ 15	Carl H.	12	D:o d:o i 2 år.	
1833.				
Jan. 10	Amalia W.	13	Scol. sinistra — 2 år. Det 3:dje exemplet af scol. sinistra (rar).	
„ 12	Rudolf L.	2 $\frac{3}{4}$	Börj. puckel och börj. höftsjuka $\frac{1}{2}$ år.	
Mars 12	Emil F.	8	Fistlar på flera ställen — knä- och armlederna hopdragna i flera år.	
Julii 2	Lars C. H.	6	Höftsjuka i 7 månader.	
1837. *)				
Oct. 23	Carl Ludv. K.	10	Scol. dextr. i högsta grad i 3 år.	
„ „	Jan L.	15	Kobent, krokiga knän, hopdragna — flera år.	
„ 30	Adolf P.	11	Lamhet o. contractur i nedra extremiteterne — 1 år.	

*) Från Julii 1833, då pat:s antal sjönk ner till 4, till Oct — omkring 20 orthopediska patienter vårdades under

1832	
Dec. 12	Mycket förbättrad. Död vid Institutet af annan sjukdom i Julii 1833. — Det enda dödsfall bland Orthopediska Patienter vid Institutet.
1833	
Julii 12	Till helsa förbättrad; till vexten längre, hal- sen förlängd — Puckeln nära oförändrad. Vid pass 1 år vid Institutet, på Ständernes anslag — låg sedan hemma — blef fullt åter- ställd till normalform.
Junii 12	Utskrifven, emedan fistel-öppning hindrade ku- rens fortsättning. Fistlarne læktes af flere repeterade dietkurer, dels med, dels utan mercur. Sköttes med iglar, hank &c. och undvek att bli låghalt.
1838	
Junii 21	Högra axeln och högra höften voro flere tum högre än på venstra sidan. Hufvudet låg på venstra axeln — han var blott skinn och ben, kunde med möda gå — högsta grad af scoliosis. — Af kuren blefvo höfter och ax- lar lika — ryggen nära rak, hufvudet upp- rätt, högst märkvärdig kur, hvarom stått flere gånger i Stats-Tidningen, ty han var gratist; men dog ty värr 1 à 2 år efter ku- ren i nerffeber.
Junii 19	Både kobenthet och knänas hopdragning blef- vo botade, men en egen svaghet i hans fy- sik gjorde att båda recidiverade efter en svår gastrisk feber — kunde sedan ej botas.
Mars 3	Hans djupt rachitiska natur och svaghet gjor- de all kur förgäfv.

tober 1837, då Institutet åter reglerades, fördes ingen Journal,
denna mellantid.

1837.				
Nov. 15	Wilhelmina W.	6	Lamhet i högra foten — från 1 års ålder.	
1838.				
Jan. 8	Johanna N.	6	Puckel — höftsjuka 1 år.	
Febr. 17	Julia N.	4	Puckel — $\frac{3}{4}$ år svag.	
Mars 16	Beata W.	35	Scol. dextr. i högsta grad, i 20 år sjuklig, svag.	
„ 21	Ebba S.	17	Varus pedis i 16 år.	
Apr. 2	Erica B	17	Pes equinus — hälen 4 tum uppdragen — i 16 år.	
„ 6	Adolf Z.	8	Puckel i $\frac{3}{4}$ år.	
„ 12	C. J. W.	18	Puckel och värk i ryg- gen, lamhet.	
Maji 21	Olivia S.	6	Puckel.	
„ 29	Jenny H.	1 $\frac{1}{2}$	Lamh. i benen i 1 $\frac{1}{2}$ år.	
Junii 14	Johanna H.	16 $\frac{1}{2}$	Puckel i 2 1 $\frac{1}{2}$ år i hög grad.	
„ 16	Nanny H.	7	Scol. dextr. ej så betydlig — men ytterst svag.	
Julii 2	Petter M.	10	Skiofulös, nära döf och stum.	
„ 3	Mathilda B.	7	Ansigtet draget åt ena si- dan.	
„ 17	Fredrik D.	4	Puckel.	
„ 24	Hedvig P.	15	Scol. dextr. i hög grad.	
„ 30	Emma E.	7	Hopdraget knä (nära i rak vinkel), svullet knä, värk.	

1838.
Mars 5 Hon går bra med fjäder eller jernmachin. —
Foten återfår aldrig någon rörelse.
1839.
Juli 13 Botad för båda sjukdomarne — men puckeln
har recidiverat af dålig föda och luft — åter
emottagen hos mig d. 18 Oct. 1840.
Maji 18 Stark och frisk — puckeln minskad.
Aug. 26 Hennes kur (Se Astonbl. i år med mitt för-
svar för Orthopediska Institutet) högst märk-
värdig — hon blef frisk och stark — höf-
terna blefvo lika — venstra axelskuldran ut-
bildades, hvaraf disproportionen minskades.
m. m.
Sept. 2 Opererad och kurerad.
Oct. 4 Genom operation, fullkomligt botad till normal-
form. En svaghet och magerhet i lemnen
återstår troligen för alltid.
1838.
Juli 20 Förbättrad.
Aug. 18 Hade ej råd att stadna qvar längre.
Aug. 16 Förbättrad i proportion till tidens konthet.
Aug. 7 Förbättrad.
Togs för snart hem, för att kunna mycket för-
bättras.
Sept. 11 Oförbätterlig för svaghets skuld. Dog ej långt
efter sedan hon kommit hem.
- 1840
Juli 15 Betydligt stärkt, hörde bättre, lärde skriva,
läsa och läsa.
1839.
Jan. 22 Förbättrad, fortsatte kuren hemma och blef
fullkomligt botad.
Oct. 17 Förbättrad.
1840.
Juni 2 Nära återställd till normalformen.
Juli 15 Knäet rakt som det friska — ingen värk mer —
Svullnaden nära borta — brukat orthopedisk
kur i förening med rökkur.

1838.			
Sept. 2	Anders B.	19	Scol. dextr. i 1 år.
„ 24	Anders F.	16	Krok. knä nära rät vink. — fl. år.
Oct. 22	Lars O.	8	Scol. dextr.
Nov. 23	Fredrika L.	14	Scol. dextra.
„ 26	Louise Ö.	17	D:o d:o
1839.			
Jan. 8	Otto W. v. S.	7	Bräck.
„ 10	Mathilda G.	18	Scol. dextra.
„ 22	Carl Fr. D.	8	Snedhet i halsen.
Febr. 3	Laura Å.	15	Scol. dextra.
„ 14	Carolina N.	23	D:o D:o i högsta gr. — motstycke till Betty G. (se pag. 88), svag, sjuk- lig, plågad, nedslagen.
„ 25	Johanna W.	21	Scol. dextra i hög gr. i 5 år.
Mars 5	Elise W.	9	Scol. dextra.
Apr. 25	Carl L.	14	Ena skulderbladet utstå- ende, utan snedh. i rygg.
Junii 16	Frans Ö.	17	Scol. dextr. samt kroki- ga knän.
Julii 15	Ida N.	5	Höftsjuka.
„ 23	Ottoliana Ö.	10	Scol. dextra lindrig.
„ 26	Stina N.	14	D:o
„ 29	Louise M.	30	Scol. dextra, några år.
Aug. 10	Albertina S.	1½	Varus venstra foten, med- född.

1838.
Nov. 3 Obetydligt förbättrad af blott 2 månaders kur.
1839.
Apr. 25 Mycket förbättrad — forts. kuren hemma.
- Febr. 25 Förbättrad.
Oct. 30 Mycket förbättrad.
- Febr. 9 Botad med bräckband.
1840.
i Aug. Frisk, kraftfull, starkt utbildad genom Gymnastik — nära återställd till normalform.
1839.
Mars 24
1840.
Junii 3 Mycket förbättrad, nära kurerad.
1841.
Jan. 4 Frisk, stark, kraftfull, utbildad, kroppsformen öfver all förmodan förbättrad, glad, plågfri, tacksam och lycklig (Se vidare i Astonbl. förl. år mitt försvar för Orthopediska Inrättningen).
1839.
Junii 5 Alltför kort tid.
- Oct. 30 Skulderbladen lika.
- Dec. 14 Förbättrad — knäna nära utsträckta.
- Obotlig.
1840.
Junii 3 Fullkomligt återställd till kroppsform och krafter.
1839.
Oct. 29 Mycket förbättrad.
1840.
Febr. 2 Förbättrad.
- Sept. 30 Kurerad — har dock ej förstånd nog att alltid vrida foten utåt, fastän hon kan det,

1839.			
Aug. 12	Gustaf Ed. F.	7	Höftsjuka i 1:a graden — hopdraget knä.
„ 13	Carl S.	5	Puckel, gåsbröst, oförmå- ga att gå.
„ 17	Julia H.	12	Scol. dextra i 5 år, svag, sjuklig.
„ 29	Maria H.	14	Scol. dextra lindrig.
Sept. 4	Augusta K.	14	D:o i betydlig grad.
„ 5	Amelie T.	12	D:o d:o
„ 14	Alfrid W.	8	Puckel, gåsbröst, hopdrag. knä — i fl. år — svag, sjuklig.
Oct. 19	Hilda L.	16	Scol. dextr. lindr., kort tid.
„ 24	Augusta D.	12	Scol. d. betydlig.
Nov. 13	Johanna L.	22	Hopdraget knä af rheuma- tism, fistlar &c
Dec. 21	Rosalie G.	16	Scol. dextra lindrig.
1840.			
Jan. 15	August M.	24	Lamhet i nedra extr. af rheum. orsak — ett hop- drag. knä.
„ „	Wilhelmina L.	10	Kyphosis och scolios. in- sjunken åt ena sidan.
Febr. 17	Edvard F.	6	Höftsjuka i fl. år.
Mars 25	Cordelia C.	35	Scol. dextra lindrig.
Apr. 3	Wilhelmina C.	13	Skrofler, svag med anlag till snedhet.
Maji 29	Magnus E.	18	Puckel och scol. — sjuklig — svag till kropp och själ.

1840.
 Junii 23 Kurerad genom en 30 ärters fontanell.
- Nov. 3 Lade sig i början på stolar med magen och skrek — kunde hvarken stå eller gå — blef rak, frisk, stark af kuren — fullt botad.
 Går härifrån nästa sommar, rak, återställd, frisk och stark.
- Julii 3 Rak, frisk och stark.
 Är nära rak, frisk, stark. — Lemnar Institutet nästa sommar.
 D:o D:o D:o D:o D:o.
 Reser hem nästa sommar — bröstet har en god form — puckeln minskad — knäet nära rakt — frisk, munter, kraftfull.
 Reser nästa sommar. Närmar sig redan till normalformen. Brillant kur.
1839.
 Dec. 24 Obotlig. — Dog hemma några veckor efter skilsmessan från Institutet.
1840.
 Maji 13 Återställd.
- Junii 9 Förbättrad. For till Porla och Loka.
- Lemnar snart Institutet, rak, frisk, kraftfull. Hennes sjukdomshistoria högst intressant allt sedan 1833. — Se Redovisn. i Stats-Tidn. för åren 1835—37.
- Junii 26 Hade behöft vara kvar vid Institutet mycket längre. — Fistlar, hopdraget knä, låghalt, m. m.
 Reser i sommar — fullt restituerad, frisk och stark.
- Junii 23 Stärkt och skyddad mot det hotande onda.
- Nov. 30 Blef småningom alldeles lam i nedra extremiteterne utan känd orsak; nu på Lazarettet.

1840.				
Junii	3	Brita S.	44	Hufvudet drogs af kramp ofta ned mot ena axeln — 1 år sjuklig, svag.
„	5	Mathilda H.	2	Puckel, höftsjuka - 1½ år.
Mars	21	Jon M.	5	Höftsjuka.
Junii	13	Charlotta M.	6	Pes equinus högra foten.
„	26	Herrman E.	5	Fånighet.
Julii	8	Mathilda K.	1	Varus i båda fötterne.
Aug.	4	Gustava B.	6	Skrofl., fistlar, svag, sjuklig.
„	6	Gustaf Axel Ö.	2	Kobent.
„	25	Theodor B.	8	Skrofulös, svag.
„	29	Hilma B.	8	Börjande scol. dextra.
Sept.	5	Amalia S.	21	Krokigt, svullet knä efter fall och stöt.
„	15	Andr. W.	20	Stor puckel i många år och gåsbröst.
„	28	Sofia M.	12	Scol. dextra lindrig.
„	22	Louise F.	17	D:o

Praktiska Resultater och Anmärkningar.

A.

Vid en flygtig blick på den column, som utvisar de lytta personernas ålder, finner man lätt, hvad jag funnit bekräftadt af en 13-årig erfarenhet i ämnet, nemligen att de flesta Kyphoser uppkomma under de 7 à 8 första lefnads-åren, samt att ifrån sistnämnde ålder till 14:de

- 1 Aug. kom på Lazarettet — kunde ej opereras, ty hufvudets nerdragning ej beständig, utan periodisk af krampaktig orsak.
 Stillaliggning, iglar, fontaneller, invertes medel, bad &c.
 Farit hem och återkommit hit flera gånger — iglar, fontaneller, bad m. m.
 1840. Skall opereras.
 i Sept. Något förbättrad — mindre vild — skriker mindre.
 Utskrifves i Jan. 1841 fullt botad.
 Nov. 16 Fistlerne läkta — mycket förbättrad till helsa och krafter.
 i Oct. Fortsätter kuren hemma,
 Blir småningom mer fast och kraftfull af Gymnastik och andra medel.
 Nov. 21 Fortsätter liggning hemma och Gymnastik hos mig.

å 15:de året är perioden för uppkomsten för Scolioser i de flesta fall.

B.

Denna Journal, jemnförd med den årliga redovisningen i Stats-Tidningen för Orthopediska Fattigfondens användande, ådagalägger det intressanta factum, att Kyphoser äro mer allmänna bland de fattiga folklklasserne, än Scolioser, och deremot förhållandet tvärtom bland de bättre eller förmögna folklklasserne. Bland

lytta, som jag vårdat gratis under förl. år, förekomma 13 à 14 Kyphoser och blott en med sido-snedhet (jfr Stats-Tidn. för d. 30 eller 31 Dec. 1840.)

Af detta förhållande, som jag alltid funnit enahanda, vore jag höjd för att tro, att dålig föda, skämd luft, osnygghet m. m. äro de förledande orsakerne till puckel — men deremot klemig uppfostran, för mycken värme, brist på kroppsrörelse och frisk luft, mycket stillasittande med felaktig ställning under vissa länge fortsatta göromål m. m. äro de skadligheter, som grundlägga utbildningen af Scolioser.

Om det ännu är för tidigt, att draga denna slutföljd, öfverlemnar jag till upplyste Läkares bedömande.

C.

Bland nära 80 snedheter i ryggraden (Scolioser) äro blott 3 Scolioses sinistræ, med öfra krökningen åt venster, nemligen hos flickor, hos alla de öfriga är öfra krökningen åt höger. Ungefär samma proportion, neml. circa 4 böjningar åt venster bland 100 scolioser, är observerad och antagen af utländska Orthopedister. Orsaken till detta förhållande hör ej hit att afgöra eller undersöka.

D.

Fredrika S:s kur (se ofvanf.), jemnförd med många andra dylika casus, är i praktiskt afseende högst interessant och minnesvärd. Hennes scolios, som hade börjat och bildat sig under begagnande af Gymnastik, och hvars öfra krökning åt höger var en dryg tum

ifrån medellinien, samt venstra höftens utstående i samma proportion, blef komplett kurerad inom 4 månader, så att ingen mer kunde se, åt hvilken sida pat. varit sned. — Dylika casus har jag tillfälle att observera alla dagar och alla år. Detta och dylika facta bevisa righeten af den varning, jag så många gånger i mina anmälanden till Allmänheten sökt lägga på dess hjerta, nemligen att söka bot för lyten och missbildningar i god tid — i det ondas början, innan det ännu hunnit utbildas till någon hög grad och befästas. — En flygtig blick på columnen, som innefattar sjukdomarnas ålder eller duration, visar, huruvida Allmänheten lyssnat till eller följt denna välmenande varning. Man finner der, att få hafva sökt bot inom året — att de fleste tvärtom sölat dermed 2, 3, 4, 5 och flera år, och ändå hör man klagas öfver, att orthopediska kurer äro dyra, långvariga och ofullkomliga. Den anförda kuren (Lit. D.) visar, att det ej hör till lytens och missbildningars natur att fordra lång kur, — att orthopediska kurer äro korta, fullkomliga och säkra, då hjälp i rättan tid sökes, och att det blott är försummelse och uppskof i detta afseende, som gör många, kanske de flesta orthopediska kurer långvariga, dyra, ofullkomliga.

E.

Ännu en anmärkning bör tilläggas: Föräldrar skynda alltför mycket att taga sina barn hem igen, innan orthopediska kuren är fulländad — och ändå klagas öfver, att kurerna ej äro fullkomliga — som är en sanning i många fall,

men hvems är skulden? den orthopediska Läka-rens, eller föräldrarnes, som söka bot för sent, och afbryta kuren för tidigt?

I Lübeck, då en Far anmäler ett missbildadt barn, bestämmer Föreståndaren ett visst antal af år 1, 2, 3, 4 eller flere för kuren, och det barn, hvars Far ej vill samtycka till kurens fortsättande så lång tid som han bestämmer, blir ej emottaget.

Detta må gå an i Lübeck. I Sverige är jag viss på, att ett sådant förfarande vore det säkraste medlet, att vid ett Orthopediskt Institut göra tomt hus, tomt på patienter, eller åtminstone skräma bort så många, att Inrättningen icke längre skulle kunna bära sig."

Sällskapet har följaktligen haft giltiga skäl för sitt utlåtande, i synnerhet intill dess någon annan uppstår och grundlägger en anstalt, som uppvisar mera fördelaktiga resultater, ty undvaras kan en sådan icke, enligt hvad nyss blifvit visadt. Till slut vilja vi kasta en flyktig blick på sjelfva Orthopediens närvarande tillstånd, utan att likväl inlåta oss i specialiteter. Orthopediens historia liknar den öfriga Medicinens. Den visar, att den haft en rå och grof begynnelse, att den sedermera småningom lärt känna och begagna mildare och mera passande behandlingssätt, och således småningom fortgår till sin fullkomning. Om den i början i synnerhet betjenade sig af så kallade tvångsmedel, sträcksängar, snörlif o. s. v., så har dock sednare tidens upplysning lärt, att icke allt, icke

en gång det hufvudsakliga beror på sådana apparater. Så har man funnit, att rätt använd medicin och en sund diet, frisk luft, bad m. m. äro lika oumbärliga för en lycklig framgång. Så har man ock kommit till visshet derom, att mångsidig kroppsrörelse, eller hvad man kallar gymnastik, är ett af hufvudmomenterna i en rätt orthopedisk behandling; och i samma mån har man inskränkt och till tiden förkortat de förut såsom det första och sista ansedda liggningarne i sträckmaskiner. Och ändtligen hafva sednaste tids Chirurger visat, att en mängd åkommor, om ej de flesta, som komma under orthopedisk behandling, kunna genom operationsknifven på en mycket genare väg afhjelpas. Tenotomien och Myotomien hafva redan fått ett så vidsträckt användningsfält, att det, vid första anblicken på dessas inkräktningar, lätteligen kunde förmodas, att annan orthopedisk behandling snart torde blifva öfverflödig. Men detta blifver väl icke händelsen; ty hvilka de hjälpe-medel än må vara, hvaraf man nu eller framgent kan komma att betjena sig för sådana åkommors botande, och hvilken ny gestalt Orthopedien i det hela än kommer att härigenom antaga, så skall man ändock aldrig kunna fullkomligt skilja sig vid apparater. Icke lär man någonsin komma att bota dessa missbildningar genom bara vatten, änskönt förtroendet för dess underbara verkningar snart ej känner några gränser, icke genom ett dietetiskt lefnadssätt, ordnad huru som helst; icke genom droguer, de må heta Jod, Ol. Jecoris Aselli, fosforsorad kalk,

svafvel eller martialia; ändtligen icke heller genom blott afskärande af contraherade muskler eller deras tendines, ehuru Franska Chirurger visat att det gått an att afskära en stor mängd muskler på en gång. Gymnastiken allena torde i vissa fall kunna göra tillfyllest. Men vid svårare åkommor, de som synnerligen taga Läkarens konst i anspråk, och i de flesta fall erfordras det säkerligen en samfäld inverkan af flere olikartade medel för att komma till målet.

I sammanhang härmed torde Ref. få meddela om Orthopediska anstalten Tyborg vid Köpenhamn en berättelse, som Herr Lif-Med. *Retzius* uppläst i Sällskapet.

En tid, då man från så många håll hör klander anföras emot användandet af Mechaniska apparater vid behandlingen af ryggradsböjningar, var det fägnesamt att se den Orthopediska kuranstalten på Tyborg i närheten af Köpenhamn, hvars lyckliga, om också icke storartade, resultat är att förnämligast tillskrifva ett sinnrikt construeradt och väl använt maskineri.

Denna Inrättning, tillhörande Kammarrådet *Langaard*, existerar sedan år 1834. Den består af ett tvenne våningar högt corps de logis med facaden emot öster. I denna äro sjukrummen befintliga. Vidare 2:ne mindre byggnader af 1 våning, som innehålla en liten vacker trädgårdskammare, samt verkstad för Stiftelsens Mechanicus och rum för en Lärare. Sjelf bor egaren, som tillika är Inrättningens Director, i ett några alnar ifrån hufvudbyggnaden befintligt hus, hvarest förvaras en samling af Gips-

aftryck, tagna sedan 1836 af alla i inrättningen mottagne sjuka, vid deras inträde och deras utskrifning.

I hufvudbyggnaden finnas på nedra bott-
nen 2:ne rymliga salar, hvari ligga 12 patien-
ter af qvinnokön. Dessutom finnes här en Gym-
nastiksal att begagna under vintren, och ett
samtalsrum för personer, som önska besöka nå-
gon af inrättningens pensionärer. Öfre vånin-
gen har 2:ne stora rum för 5 qvinliga och 5
manliga individer och 3 mindre för tillsammans
6 sjuke och den person, som har närmaste till-
synen om dem. Dessutom finnes ett träd-
gårds-rum, dit under sommarmånaderna alla
gossarne transporteras. Redan ifrån Stiftel-
sens början har en Committé funnits, som,
vald af egaren sjelf, mera haft till föremål att
gifva ett slag af offentlig garanti deråt, än att
inblanda sig i förvaltningen. Denna Committé
utgöres af Öfverste *Bardenfelth* för den inre
ordningen, Biskopen öfver Seland Dr *Mynster*
för den intellectuella utbildningen, Conference-
rådet *Collin* för den finansiella delen och Pro-
fessor *Gundelach Möller* för den egentliga Or-
thopediska behandlingen. Den närmaste tillsy-
nen i detta sednare afseende är, i följd af Sund-
hets-Collegii förordnande, uppdragen åt Divisi-
ons-Chirurgen vid Kongl. Flottan Dr *Mansa*, en
man, utmärkt lika mycket genom kunskaper och
urskillning, som genom nit och välvilja. Han
bor i staden, men är 2:ne gånger i veckan på

reguliera besök vid inrättningen, och dessutom så ofta behofvet påkallar hans närvaro.

Inrättningen med lokal, aptering och anskaffande af inventarier kostar dess nuvarande egare 25,000 RBkdaler, som gör 50,000 R:dr Sv. R:gs.

För curen, underhållet, tvätt och undervisning betalas för hvarje sjuk årligen 650 R:dr RBk.

Sedan inrättningens början till närvarande dag hafva 85 Pat. varit intagne, hvaraf 53 blifvit dels friska eller betydligt förbättrade utskrifne från inrättningen, och 32 voro derstädes vid mitt besök befintliga. Såväl af de redan utskrifne, som de för närvarande under cur liggande, utgjorde qvinliga individer mer än $\frac{2}{3}$. De fleste hafva blifvit intagne för laterala incurvationer, endast $\frac{1}{5}$ har haft puckelrygg. Behandlingen har varat ifrån $1\frac{1}{2}$ till 4 år. Medium af uppehåll har utgjort 2 år. Den ålder, hvarvid sjuke blifvit mottagne, har varierat ifrån 6—19 år.

Ehuru hvarken Gymnastik eller Diætetik blifvit i Inrättningens Curplan förbisedda, är det dock användandet af Mechaniska åtgärder som spelar hufvudrolen. Dessa bestå uti en Sträcksäng, och en apparat, förmedelst hvilken en perpendiculair tryckning utöfvas på de mäst framstående punkterne af ryggradskrökningen. Sängen är icke fullkomligen lik den jag sett på andra ställen. Den består af sjelfva sängstället och ställningen, hvari denna på 2:ne axlar hvilat. Madrasserne äro alldeles platta, och för att efter behag göra sängen mer eller mindre slut-

tande, höjes medelst ett skrufverk ändan af ax-larne. Ställningen hvilar på 4 hjul, hvarigenom sängen med lätthet kan flyttas ifrån ett ställe till ett annat, och är dessutom försedd med diverse apparater, ämnade till Pat:s bekvämlighet, såsom t. e. för läsning, skrifning o. s. v. Sträckningen tillvägabringas genom 2:ne i hvardera sänggaflarna fästade fjedrar, som medelst ett skrufverk göras mer eller mindre spända. Den öfre är i förening med ett slag af grimma, som går kring Pat:s haka och nacke och drar hufvudet med ryggraden uppåt eller rättare sagt framåt; den andre fästad i nedra sänggaflen, är förenad med ett snörbälte, som sitter omkring rorna och bäcknet samt drar det sistnämnda jemte ryggraden nedåt.

Snörbältet har sina hvilopunkter på bäcknet genom 2:ne på höftbenskammarne hvilande byglar af jern, som äro med tagel väl uppstoppade och med skinn beklädda samt äro förfärdigade efter hvars och ens kroppsbyggnad, så att de tätt omsluta höfterne. Ifrån dessa byglar gå i horisontel rigtning åt båda sidor 2:ne stadiga stålfjedrar, som bak och framtill kunna med snörband förenas. Vid dessa 2:ne byglars sidodelar äro fästade 2:ne fjedrar af en egen construction, tillåtande rörelser åt alla håll, och som ofvantill sluta i 2:ne kryckor, som passa in under Pat:s armhålur.

Ifrån de fasta på höfterne hvilande byglarne utgå en eller flere väl uppstoppade, bredare eller smalare, med fjedrar försedda metallskifvor, hvarigenom den perpendiculära tryck-

ningen åstadkommes på curvatureens mest prominerande punkter.

Hela apparaten genererar högst obetydligt — och hindrar lika litet kroppens rörelser, som den besvärar de enskilda delarne, och kan följaktligen sitta på kroppen, ej allenast under det Pat. ligger, utan äfven utom sängen, då Gymnastiken användes, hvarigenom kroppen eger en viss stadga och hindras att falla tillhopa. Då dessutom lyftningen under armarne icke verkar utan i sammanhang med extensionen, kan man icke befara, att denna apparat påtvingar kroppen nya deformiteter, sådane som skullrornes upphöjning och halsens nedtryckning, som så ofta inträffar med Patienter, som jemnt nyttja snörlif med kryckor, utan att samtidigt begagna extensionsapparat. Den perpendiculära tryckningen anlitas icke förr, än Pat. först under $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ år legat i Sträcksängen och ledbanden blifvit väl töjda. Det nätta sätt, hvarpå Hr *Langaard* inpassat redskapen för det perpendiculära trycket, är mindre complicerad och tvifvelsutan lika ändamålsenligt som det af *Guerin*, hvilken, som bekant är, fäst at fjedrarna, hvarigenom denna tryckning tillvägabringas, vid medlersta madrassen.

Denna pression är, vid behandlingen af ryggradsböjningar, af aldra högsta vikt, emedan den, förutan den horizontella sträckningen, skulle erfordra så lång tid och fortsättning, att ledbanden omsider blefvo förslappade, och måhända aldrig eller åtminstone ofullkomligen återtogo sin elasticitet, och vissa kroppsdelar antogo ett

deformt skick, såsom man stundom sett på hufvudet, som, prässadt af hakgrimman, blir vanskapligt bredt, med sneda utåtstående tänder.

De Gymnastiska öfningarne företagas dagligen 3 à 5 gånger: under vintren i en stor hög sal, under sommarmånaderna i fria luften. Hvad man här kallar Sjukgymnastik, är någon ting helt annat, än hvad vi förstå dermed. I Danmark är det, likasom i Tyskland, en Gymnastik för sjuke; någon passiv Gymnastik vet man ej af, och oaktadt det ej kan nekas, att man ju i valet af rörelser äfven gör afseende på vissa musklers försättande i ökad verksamhet, syntes mig den egentliga afsigten med dessa öfningar vara, att genom afmätta och tjenliga rörelser motväga det skadliga inflytandet af deras verksamhet under den långa liggningen, och att genom deras försättande i en sådan stegrad activitet utveckla deras väfnad, ett resultat, som fullkomligen uppnåtts, ty jag har aldrig sett någon sådan eller likartad Inrättning, der eleverne hade ett friskare, lifligare och gladare utseende, med fylliga kinder, blomstrande ansigtsfärg, breda ror och extremiteter, hvars musculatur i fasthet och vidd täflade med lindansare. Jag kan ej neka, att jag ju hörde Dr *Mansa* åberopa den öfvertygelse, att de flesta ryggradsböjningar hafva sin grund i en felaktig muskelverksamhet, en medfödd eller förvärfvad svaghet af kroppens köttiga delar — men jag kunde icke erfara, att någon specifik therapeutisk föreskrift användes med afseende å det ena eller det andra muskelpartiets öfvervägande svaghetstillstånd, om

man icke dit vill hänföra urskillningen vid valet och öfvergången af de vanligt brukliga och allmänna Gymnastiska rörelserna, hvaraf företrädesvis en förständig och upplyst Läkare måste låta leda sig.

Sjuka, hvars curvatur är så betydlig, att man ansett nödigt ett absolut stillaliggande under flere månaders tid, har Herr *Langaard* förskaffat tillfälle till en partiel rörelse genom anbringande af en apparat, förmedelst hvilken Pat. kan sjelf genom dragning på en lina sätta sin säng i rörelse, och flytta densamma från ett ställe till ett annat, ungefärligen på samma sätt som en färja röres.

Ett ytterligare medel till förbättrande af en mindre god kroppsbeskaffenhet, som vid denna inrättning flitigt anlitas, äro kalla saltsjöbad. Utanför Institutet vid stranden af det herrliga Öresund finnes ett Badhus, hvari Patienterne bada från våren ända sent ut på efterhösten. Äfven under vintern begagnas dess Badinrättning.

En Gouvernant, som ständigt talar antingen Tyska eller Fransyska med Patienterna, undervisar i dessa språk och i de vanliga fruntimmers-handarbeten. I Engelska undervisar en Språkmästare ifrån Köpenhamn. En Theologiæ Candidat, som bor på Institutet, ger föreläsningar i Historia, Geographi och Arithmetik, och en annan, som vissa dagar kommer ut ifrån staden, undervisar i Religion. — Herrar *Huss* och *Sundevall*, som ock besökt inrättningen, hafva hvar för sig i Sällskapet vitsordat dess skönhet, ändamålsenlighet och goda hållning.

En Hr *Bansmann*, Philos. Doctor från Berlin, har presenterat sig för Sällskapet såsom den der gjort behandlingen af stammande och döfva till sin hufvudsak. Han har för Sällskapet muntligen framställt sin åsigt öfver stamnningens natur, samt på 4 tillkallade stammande personer praktiskt visat, huru man är i stånd att beherrska och förekomma stamning. Hr *B.* åtog sig dessa personers behandling och lofvade att framdeles låta dem höra af sig hos Sällskapet, då de blifvit botade. Detta löfte uppfylldes emedlertid aldrig, ehuru Hr *B.* vistades här öfver 6 månader. Så mycket man kan dömma af Hr *Bansmans* enda förevisning, så äro de regler han meddelar de stammande till efterrättelse grundade och rigtiga, men deras iakttagande hvilat ändock på den större eller mindre uppmärksamhet, som pat. är i stånd att egna åt sitt tal, och kuren beror hufvudsakligen på en sträng reflexion samt trägen och lång öfning, och när dessa upphöra, inträffar väl alltid, åtminstone hos svårt stammande, i mer eller mindre grad recidiv. De viktigaste af *B:s* regler mot stamning äro, så vidt Ref. kunnat uppfatta dem af ett enda, ej särdeles sammanhängande föredrag: 1:o att den stammande öfvas att tala eller läsa *långsamt*; 2:o att talandet sker i en afmätt rytm med lika lång tid för hvarje stafvelse; 3:o att uttalet tillika får ett slags sjungande ljud. Till öfning af dessa regler lät Hr *B.* de stammande långsamt, afmätt och sjungande räkna ett, två, tre, fyra, fem &c. ända till 50 eller längre; eller ock på

samma vis sjungande prononcera bokstäfverna i alphabetet a, b, c, d &c. 4:o Att den stammande aktar sig, att vid de ord, som han har svårt för att uttala, tillbakahålla andan. Hr *B.* sökte äfven att genom manipulationer, dels på luftstrupen, dels på bröstgropen (diaphragma), tvinga den stammande att gifva luften fritt och obehindradt lopp. — Hvad Hr *B:s* kurer för döfhet angår, så hafva väl några ledamöter meddelat underrättelser om enskilda falls behandling; hvilken endast gått derpå ut, att med oljor uppmjuka och rena yttre hörselgången (om Tuba Eustachii synes Hr *B.* ej ega ens historisk kännedom); hvadan exempel på lyckad kur, fast ganska få, förekommit, der blott vanskötsel och samlad förhårdnad orenlighet förorsakat döfheten; men till Sällskapets kunskap har ej kommit ett enda fall af Hr *B.* botad verklig döfhet eller stamning.

Under årets lopp har Sällskapet fått emottaga tvänne inbjudningar till bevistande af Naturforskares möten, den ena från Italienska Lärde, som skulle samlas i Turin, och den andra från Danmark att samlas i Köpenhamn. Som bekant är, hafva i Tyskland redan flere år möten blifvit årligen hållna af Naturforskare och Läkare till ömsesidigt meddelande af upptäckter och utbyte af kunskaper. Den första idéen till dylika sammankomster för de Skandinaviska Rikenas Naturforskare tillhör en ung Norrsk Läkare, Dr *Egeberg*. En gång uttalad vann den hastigt anhängare, och ett preliminärt Mö-

te hölls sistlidne år i Götheborg. De dervid hållne förhandlingar äro redan i allmänhetens händer.

Det vore mycket att säga om sådana Mö- tens värde och sanna betydelse i allmänhet, men här torde icke vara rätta stället att utbreda sig deröfver. Emedleltid kunna vi ej neka oss det nöjet, att ett ögonblick dröja vid detta ämne, som säkerligen är ett af vår tids goda tecken. Vi se nemligen i dessa sammankomster af särskilta Nationers utmärktaste Lärde, ett det verk- sammaste medel till framkallande af en *allmän bildning*, det starkaste föreningsband Nationerna emellan. Föredömet, gifvet af Naturforskarna, skall efterföljas af andre lärde, och snart torde vi få höra omtalas möten af Litteratörer, Konst- närer o. s. v. Sålunda måste hända, att, lik- som varupriserna genom de snälla communica- tionerne efterhand jemnas på olika, ganska skil- da orter till samma niveau, de lärdes åsichter och kunskaper genom dessa möten efterhand blifva jemnade till en enda åsigt, en gemensam kunskap, eller med andra ord, det måste der- igenom, om någonsin, blifva en Vetenskap och ett Folk. Och såvida Vetenskapen omfattar men- niskans högre och högsta intressen, det egentli- gen menskliga, och är samhällenas egentliga lif och själ, så skall de lärdas enighet, Vetenska- pens enhet nu lättare och säkrare än förut fram- föra menskligheten till sitt mål.

Se vi särskildt på betydelsen af de Skan- dinaviska Naturforskarnes Förening, så har den sin egen stora vikt. *Örsted* har enkelt och sannt

målat den i början af det tal, hvarmed han helsade Föreningen i Köpenhamn. "Det är icke blott såsom ett företag i Naturvetenskapens intresse, som dessa Möten väcka hela Skandinaviens deltagande", heter det, "nej, man ser deri tillika en stor och betydelsefull yttring af den sig dag från dag mer utvecklande nordiska folkandan, som klart uppfattar, att vi, som äro upprunne från en gemensam stam, som tala — om än i olika mundarter — ett dock af oss alla begripligt språk, och hafva gemensamma ärofulla ålderdomsminnen att bevara, också måste oemotsägligt hafva gemensamma och stora föremål att samverka för, en gemensam verldsbetydelse att eftersträfva, och ett gemensamt brödrasinne att upprätthålla vid friskt lif genom inbördes högaktning och enighet."

Vilja vi endast hålla oss vid betraktelsen af särskilta lärda Corpser möten, så måste frukten deraf blifva likartad, d. v. s. Vetenskapens utveckling till enhet måste deraf blifva den välgörande följden. Förr, huru svårt att göra en sanning känd, att utrota en villfarelse? Hvilka långa och digra brefvexlingar, hvilka lärda tvister, ofta blott beroende af ett missbrukadt eller missförstådt ord! Huru mycken personlig ovilja, blott beroende af obekantskap! Nu kan några dagars sammanvaro göra, att sanningen skyndsamt sprides snart sagdt från pol till pol, några timmars samtal häfva gammalt missförstånd, och bespara verlden mångt onyttigt, fast lärdt gräl. Ja den personliga bekantskapen skattar jag så högt, att jag nästan ville påstå, att man ej rätt förstår en författare, förr än man lärt personligen

känna honom, eller åtminstone, att en sådan bekantskap gör att han lätt och riktigt förstås.

Det synes fördenskull ligga för öppen dag, att sådana Möten mäktigt skola befordra mensklighetens, Statens och Vetenskapernas stora intressen. Det är derföre ett högst glädjande tecken, att Regeringarne öfverallt med uppmuntran omfattat dessa de lärdes företag, och med frikostighet understödt de dertill erforderliga omkostnader. Sällan användes väl några uppoffringar för ett ädlare, mera fruktbringande ändamål. Måtte framtiden rättfärdiga våra förhoppningar!

Beträffande det i Köpenhamn innevarande år (d. 3—9 Julii) hållna möte, så hvarken kan eller vill Ref. gå de Förhandlingar, som häröfver komma att publiceras, i förväg. Ref. har också redan i Julii-häftet af Hygiea meddelat en summarisk redogörelse för den Medicinska Sectionens förhandlingar, hvilket vore det som här borde förekomma. Man torde derföre få hänvisa dit. Här torde dock få nämnas, att församlingen var öfver förmodan talrik, bestående nemligen af 300 personer, hvaraf 53 från Sverige, 15 från Norrige, 5 från andra länder, och de öfrige från Köpenhamn eller andra orter inom Danska Staterna.

Jag anser mig ock skyldig att begagna detta tillfälle, såsom det enda, som erbjuder sig, att offentligen frambära min och flere landsmäns tacksamma erkänsla, ej mindre för förmånen att hafva kunnat bevista detta intressanta möte, hvilken vår Regerings frikostighet bevåget förün-

nat oss, än ock i allas namn för det kungliga emottagande, den ynnestfulla uppmuntran och deltagande, samt den rika uppoffring, hvarmed Danmarks Konung täcktes omfatta oss och våra företag; samt för det utmärkta sätt, så i våra gemensamma sammankomster som enskildt, hvarigenom våra grannar och själsfränder, lika artigt och innerligt som omsorgsfullt och liberalt, beredde oss både oskattbart lärorika stunder och oförgätligt angenäma ögonblick af vänskapligt umgänge.

- Bibliotheket har erhållit följande skänker:
- Af Prof. *Prinz* i Dresden: Ueber Wiedererzeugung der Schutzpocken-Lymphe.
- Herr *J. E. Åkerman*: Om Rökkurer vid kroniska sjukdomars behandling.
- Herr *Carlander*: Tolf Svenska Medicinska Traktater i ett band; samt Tract. de Ossium morbis af *Heyne*.
- Herr *M. Retzius*: Mémoire circonstancié sur les propriétés curatives de Balsaméleon.
- Herr *Nevermann*: *Blueff's* Leistungen und Fortschritte d. Medicin in Deutschland.
- Fricke*: Hæmorrhoidalkrankheit.
- Conradi*: D:o.
- Sancerotti*: D:o.
- Grapengiesser*: Galvanismus.
- Rondet* u. *Nevermann*: Vesico-vaginal Hernia.
- Bartels*: De Stricturis.
- Stilling*: De pupilla artificiali.
- Froriep*: Lebensversicherungs-Anstalten.

Wendt: De abusu Hydrargyri.

Seerig: De Pseudarthrosi. Diss.

Af Herr *Phoebus: Deutschlands Kryptogamische Giftgewächse.*

Handbuch der Arzneiverordnungs-Lehre.

— Herr *Sonnenmayer: Die Augenkrankheit der Neugeborenen.*

— Herr *Glas: In tuberculosin pulmonum etc. Diss.*

— Herr *Leroy d'Etiolles: Histoire de la Lithotritie. 2:e Ed.*

— Herr *Sondén: Reine Arzneimittellehre v. Hartmann u. Trink.*

— Herr *Wolff: Zur Jubelfeier des Prof. Dr. J. Busch.*

— Herr *Wendt: Lægevidenskablige Misceller 1 h. 1831. — Bidrag till Börnekoppernes och Vaccinationens Historie i Danmark 1836,*

— Herr *Otto: Bibliothek for Læger 1830, de 4 sista h.; 1840, de 3 första.*

— Herr *Riccardi: La Filosofia dell Arte Medica. 2 tom.*

— Herr *Collin: Underrättelse för Brunnsgäster.*

— Herr *af Edholm: Du traitement medic. et preservatif de la Pierre et de la Gravelle, par Dr. Civiale.*

— Herr *Reuss: Das Saidschützer Bitterwasser.*

— Herr *Bang: Syge Dietetik.*

— Herr *Berlin: De chemicis calculorum vesicariorum rationibus. Diss.*

Utom dess äro, som vanligt, en stor mängd af nyare betydliga medicinska arbeten och de vanliga Journalerne inköpte för Bibliothekets räkning.

Sedan sista års-sammankomsten hafva, enligt Sv. Bibliographi, följande skrifter i medicinska ämnen utkommit i Bokhandeln:

Originaler:

Handlingar, rörande väckt fråga om hela Medicinska Undervisningens förflyttande till Hufvudstaden och Carolinska Institutets förvandling till Medico-chirurgisk Academi. Ups. 1840. Är recenserad i Hygiea, äfvensom i Aftonbladet.

Tal om Kongl. Seraphimer-Ordens-Lazarettet i Stockholm; hållet i Kongl. Vetenskaps-Akademien vid Præsidiij nedläggande d. 7 April 1838; af D:r C. J. Ekströmer. Stockh. 1840. 52 sid. 8:o.

Femhundra-åriga Minnen; En tydlig Beskrifning &c. &c. af L. Segerman. Stockh. 1840. 12 sid. 12:o.

Handbok i Husmedicin &c.; af D:r A. T. Wistrand. Stockh. 1840. 10 och 340 sid. 8:o.

Underrättelser för Brunnsgäster vid bruket af naturliga eller artificiella helsovatten af J. G. Collin. Norrk. 1840. 24 sid. 8:o.

De Tuberculosi Pulmonum seu Phthisi Pulmonum tuberculosa Dissertatio Pathologico-Medica. P. p. O. Glas.

De Constitutione Epidemica, præcipue stationaria, Dissertatio Academica. Præs. J. Sönnnerberg.

Dissertatio Medica, in diagnosin Febris Nervosæ et Typhi inquirens. Præs. J. Sönnnerberg.

De foetu monstroso, judicio medici submisso. Dissert. Medico-forensis. Præs. J. B. Pramberg.

Gastro-enteritidis expositio brevis secundum theoriam, quam protulit *Broussais*. Diss. med. Præs. *N. H. Lovén*.

Tidskriften *Hygiea* har blifvit fortsatt.

Öfversättningar:

Kort Anvisning till begagnande af Ryska Ångbad af D:r *J. G. Schmidt*. Malmö 1839. 1 ark 8:o.

Reglor för begagnandet af Marienbader Helsovatten af *C. J. Heidler*. Stockh. 1840. 24 sid. 8:o.

Om Lungsot, samt Tuberculösa och Skrofulösa sjukdomars orsaker, väsen, förebyggande samt behandling i allmänhet, af *Clark*. Öfvers. af *E. Swartz*. Stockh. 1840. 368 sid. 8:o.

Materia Medica Veterinaria. Handbok om verkan, dosis och bruket af de för Husdjurens sjukdomar användbaraste Läkemedel, af D:r *A. Ryss*. Öfvers. af *L. Tidén*. Strengnäs 1840. 216 sid. 8:o.

Till Ordförande för det nu ingående året har Sällskapet valt Konungens förste Lif-Medicus Herr *Thelning*.

Sällskapets Committé består af följande Ledamöter: Herrar *A. Retzius* och *Billing*; *Carl-lander* och *Tholander*; *Ekströmer* och *Ceder-schjöld*; *Mosander* och *Akerström*; samt Herrar *Ekelund*, *Gistrén*, *M. Retzius* och *Setterblad*.

Till Sällskapets Cassa hafva 72 Ledamöter från Hufvudstaden erlagt den vanliga års-afgif-

ten af 5 R:dr B:co; nemligen: Herrar *Ahlberg J. D.*, *Beyer*, *Berggren*, *Berlin*, *Billing*, *Björkman*, *Branting*, *Brandelius*, *Carlander* (2), *Carlson*, *Cederschjöld*, *Fr. A.*, *Cederschjöld*, *P. G.*; *Dellvik*, *Döbeln*, *af Edholm*, *Ekelund*, *Ekman*, *Ekströmer*, *Elliot*, *Ellmin*, *Elmstedt*, *Engberg*, *Gillberg*, *Gothén*, *Gravenhorst*, *Grill*, *Grubbens*, *Hagdahl*, *Hamberg*, *Huss*, *Hök*, *Jentzen*, *Idström*, *Kaldo*, *Keyser*, *Lemchen*, *Levertin*, *Lettström*, *Liljewalch*, *Lundberg*, *Lychou*, *Martelleur*, *Mosander*, *Myrberg*, *Nerman*, *Norling*, *Nyblæus*, *Opphoff*, *af Pontin*, *Pripp*, *Reichenbach*, *Retzius A.*, *Retzius M.*, *Ronander*, *Roth*, *Sandberg*, *Setterblad*, *Sjöbeck*, *Sprinchorn sen.*, *Sprinchorn jun.*, *Smith*, *Svalin*, *Svedmark*, *Säve*, *Thelning*, *Tholander*, *Wahlberg*, *v. Weigel* (2), *Willman*, *Åberg*, *Åkerström*, *Östergren*; samt tvänne från landsorten, Herrar *Sommelius* och *Wistrand*.

Räkenskaperne hafva blifvit granskade af Herrar *Jentzen* och *Lemchen*, samt godkände.

Inkomsterne stego till	. . .	2,414: 46.	5.
och utgifterne till	. . .	1,797: 25.	11.

så att behållningen i Cassan utgör 617: 20. 6.

Tvänne Enkor efter aflidne Läkare hafva bekommit understöd af *Schaumkelska* Pensionsmedlen, hvardera 50 R:dr B:co.

Sällskapet har till rese-understöd anslagit 100 R:dr B:co, som blifvit fördelade mellan

trenne dess Ledamöter, hvilka innevarande sommar besökt Naturforskarnes möte i Köpenhamn.

Till Ledamöter af Sällskapet hafva följande utländske Lärde blifvit invalde, nemligen:

Herr Doctor *Nevermann* i Plau.

Herr *Wolff* i S:t Petersburg.

Herr Prof. D:r *Heiberg* i Christiania.

Herr D:r *Hjort*.

Herr D:r *Mansa* i Köpenhamn.

Herr Prof. D:r *Callisen* i D:o.

Herr D:r *Müller*.

Herr D:r *Oppenheim* i Hamburg.

Under årets lopp äro följande Sällskapets Ledamöter, samt andre Svenske Läkare, med döden afgångne, nemligen:

Bråvik, J. W. död d. 9 Julii 1840.

Florman, A. H. — — 21 Jan. —

Jacobsén, J. G. — — 7 Febr. —

Kewenter, H. C. — — 19 Oct. 1839.

Leffler, C. A. — — 5 Jan. 1840.

Linderholm, M. G. — — 4 Oct. 1839.

Munk af Rosenschjöld — — 17 Maji 1840.

Palander, C. A. — — 8 Maji —

Palmær, W. A. — — 29 April —

Rooth, Jöran — — 2 Julii —

Ström, G. T. — — 3 April —

Strömberg, S. J. — — 12 Mars —

Wentzell, F. A. — — April —

SAK-REGISTER.

1. Anatomi och Physiologi:	p. 5.
Mechanism vid semilunarvalvler-	
nes slutning	6.
Contractila cellväfven	9.
Till Craniologien	10.
Donnés uppgift om sterilitet	11.
Carsons nya Slagtningsätt	—
2. Pathologi:	
Scirrhus mammae	13.
Blåsyreförgiftning	—
Chronisk Phlebitis	14.
Förändringar i höftleden	—
Afsättning af bensubstans å inre ytan	
af cranium hos puerperæ	—
Svanslik vext	—
Pericarditis	15.
Upplösning af hjernan hos ett foster	—
Om penetrerande magsår	—
Atresia intestini recti	16.
Hæmicephaliskt foster	—
Viscera i omvändt läge	17.
Käkbenets exfoliation efter koppor	—
Larver afgångne med stolöppningen	18.
Enchondroma	—
Inversio vesicæ urinariæ	20.
Atresia intestini recti	—
3. Constitutio Epidemica:	
Apoplektisk frossa	21.
4. Therapi:	
Hydrotherapi	24.
Räddningsmedel för asphyctiska barn	33.

Casuistik: p. 36.
Reposition af uterus

Chirurgi:
Tenotomi 37.
Lithotripsi 38.
Rhinoplastik 45.
Cysto-Sarcom 48.
Stricturer i rectum 50.
Anchylos 52.
Förlossningsfall 53.
Fractur 54.
Atresia vaginæ 55.
Inflammation i nafvelartererne, or s. till
Trismus neonatorum 58.
Chroniskt lidande i hjertat 59.
Hemeralopi 63.
Rheumatism med pericarditis —

Pharmacologi:
Lungsot kan botas 66.
Arcanum mot njursten —
— — hydrophobi 67.
Prophylacticum mot Venerisk sjuk-
dom —
Stricturers botande medelst Galvanism 68.
Cyankalium —
Protojoduretum ferri saccharatum 69.
Chinarot af Smilax glauca —
Jernoxidhydrat i upplöst form —
Atkinsons Depilatorium 70.
Rökättika 71.
Blåsyrans fysikaliska verkan —
Undersökning af med Arsenik för-
giftade 72.
Superstibiis calica — Calx antimonii
elota —

	Beredning af vext-extracter enl. <i>Mohr</i> p.	72.
	Arsenik i Magisterium Bismuthi	73.
	Munpomada	—
	Kiselfritt kols. kali	—
	Osmium-Iridium	74.
	Ox. ferroso-ferricum	—
	<i>Bistucheffs</i> Nervtinctur	—
	Motgift mot kräkvinsten	75.
	Secale cornutum mot lamhet	—
	Terpentinolja mot ögon-inflammation,,	—
5.	Recensioner	76.
6.	Instrumenter	80.
7.	Sällskapets yttrande om Orthopediska Institutet	84.
	Om Josephinska Orthopediska Insti- tutet	—
	Orthopediska Institutet Tyborg vid Köpenhamn	112.
8.	<i>Bansmanns</i> uppträdande som Läkare för stammande	119.
9.	Inbjudningar till Naturforskares möten .	120.
10.	Till Sällskapets Bibliothek förärade böcker	124.
11.	Svensk Medicinsk Bibliographi	126.
12.	Sällskapets functionärer	127.
	— — betalande ledamöter	—
13.	Räkenskaperne	128.
14.	Beviljade understöd	—
15.	Invalde Ledamöter	129.
16.	Med döden afgångne Svenske Läkare .	—

